

HOTADE ORKIDEARTER I SKÅNE

HÅKAN WITZELL

LÄNSSTYRELSENA I
KRISTIANSTAD OCH MALMÖHUS LÄN

Författaren är ensam ansvarig
för
rapportens innehåll och bedömningar

HOTADE ORKIDEARTER
I SKÅNE

Håkan Wittzell
1983

Omslag: Gulyxne ritad av Annika Blom.

	Sid
1 INLEDNING	2
2 ARTER	4
2.1 FLUGBLOMSTER (OPHRYS INSECTIFERA)	4
2.2 JOHANNESNYCKLAR (ORCHIS MILITARIS)	6
2.3 GÖKNYCKLAR (ORCHIS MORIO)	9
2.4 KRUTBRÄNNARE (ORCHIS USTULATA)	12
2.5 HONUNGSBLOMSTER (HERMINIUM MONORCHIS)	15
2.6 BRUDSPORRE (GYMNADENIA CONOPSEA)	18
2.7 GULYXNE (LIPARIS LOESELII)	22
2.8 MYGGBLOMSTER (HAMMARBYA PALUDOSA)	24
3 LOKALER	26
3.1 KRISTIANSTADS LÄN	28
3.2 MALMÖHUS LÄN	47
4 SAMMANFATTNING	58
5 REFERENSER	59
5.1 CITERAD LITTERATUR	59
5.2 CITERADE OPUBLICERADE KÄLLOR OCH MUNTliga UPPGIFTSLÄMNARE	61

1 INLEDNING

Föreliggande inventeringsrapport bygger på en systematisk undersökning av äldre växtplatser för Skånes sällsyntaste orkidéarter under 1981 och 1982. Arbetet började som ett projektarbete på biologlinjen vid Lunds universitet och har sedan drivits på uppdrag av länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län.

Målet har varit att dokumentera de kvarvarande lokalerna genom en beståndsuppskattning och kort vegetationskaraktistik, samt att ge en bild av arternas tillbakagång, deras nuvarande status i vårt landskap och de hot som de är utsatta för. Rapporten behandlar åtta av inventeringsarterna. De har alla det gemensamt att de ännu inte är akut hotade, men i framtiden riskerar att bli det. Därför är behovet av denna typ av dokumentation särskilt stort för dem.

Som en bakgrund till dessa arters situation kan nämnas att av de andra sällsynta orkidéerna i Skåne är grönkullan (*Coeloglossum viride*) möjligen redan försvunnen, medan vityxnen (*Leucorchis albida*) tycks stå i tur att gå samma väg. I farozonen är också Adam och Eva (*Dactylorhiza sambucina*) och svärdsyssla (*Cephalanthera longifolia*) med vardera två lokaler i södra delen av landskapet. Skogsfrun (*Epipogium apyllum*) och purpurknipproten (*Epipactis atrorubens*) är däremot exempel på att det inte behöver vara de allra sällsyntaste arterna, som i framtiden kommer att vara de mest hotade. De är bägge mycket sällsynta, men tillbakagången har varit ringa och det tycks inte finnas något överhängande hot mot de kvarvarande lokalerna. För kal knipprot (*E. confusa*), vaxnycklar (*Dactylorhiza incarnata* ssp *ochroleuca*), blodnycklar (*D. cruenta*) och vad som i Skåne har kallats sumpnycklar (*D. traunsteineri*) är situationen ännu inte helt klar. Dessa fyra tycks nämligen i en del fall ha missuppfattats. Den kala knipproten är i varje fall inte hotad, men kräver hänsyn för sitt fortbestånd.

Lokalangivelserna som ges är en avvägning mellan kravet på att i framtiden kunna avgöra vilka lokaler som avses och behovet nu av att skydda orkidéerna mot deras mest fanatiska älskare. Trots att

Skånes samtliga orkidéarter är fridlysta, så har uppgrävningar så sent som för ett par år sedan bland annat bidragit till att grönkullan och krutbrännarna tycks ha försvunnit från en lokal i sydvästra Skåne. För grönkullan var det den senast kända växtplatsen. Därför har jag valt att ange vägledande namnbeteckningar bara för de redan välkända lokalerna. För övriga uppgifter går det att utifrån arkivet till Skånes Flora (betecknas i fortsättningen även SkFl) avgöra vilka växtplatser som avses. Dessutom har jag med tanke på framtiden angett inom vilket ekonomiskt kartblad à 5x5 kvadratkilometer som lokalerna är belägna, eftersom detta säkert kommer att bli den dominerande enheten för floristiska inventeringar i Skåne nu när sockenbegreppet är förlegat. De frekvensuppgifter som ges avser antalet blommande individ.

Under inventeringen har jag undersökt alla lokaler som arterna har setts på efter 1960. Dessutom har jag besökt alla äldre lokaler där bristen på nyare uppgifter borde kunna bero på att de inte har besökts i senare tid. För brudsporre och honungsblomster har denna genomgång av äldre växtplatser inte kunnat bli fullständig, eftersom antalet primärlokaler är så stort. De efterforskningar som jag har gjort visar dock att förändringen för dessa två arter har gått så snabbt att nästan alla lokaler från 1940- och 1950-talen redan är försvunna.

Ett stort antal botanister har välvilligt hjälpt mig med uppgifter. I särskilt stor tacksamhetsskuld står jag till Åke Svensson, som ofta har deltagit i fältarbetet. Dessutom vill jag tacka Thomas Karlsson, som har bistått mig med många uppgifter och kontakter, samt Thomas Arnström, Jan Danielson, Bengt Hertzman, Allan Kristersson och Maja-Lena Nilsson, som har visat mig runt i fält.

Nomenklaturen i rapporten följer Lid (1974).

2 ARTER

2.1 FLUGBLOMSTER (OPHRYS INSECTIFERA)

FÖREKOMST: Denna lilla särpling bland de skånska orkidéerna är mycket kalkkrävande. I Sverige finns den i kalkområdena upp till Jämtland. Möjligen är den stadd på viss tillbakagång, men uppgifterna är sparsamma. På den enda danska lokalen förekom den tidigare talrikt, men är nu nästan helt försvunnen (Løjtnant & Worsøe 1977). I Skåne är den uppgiven från närmare 30 platser i östra och södra delarna av landskapet.

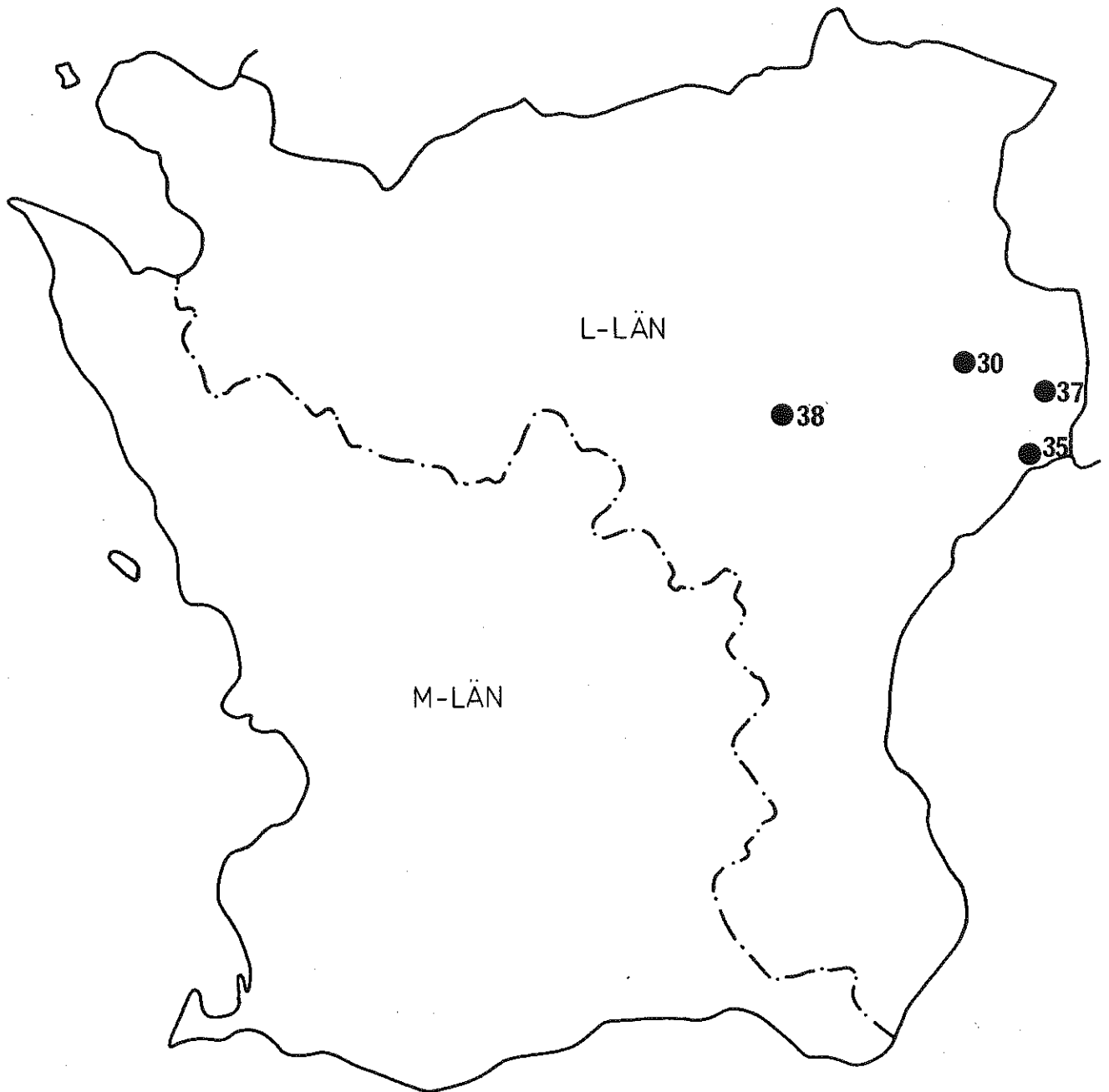
VÄXTPLATS: Man finner flugblomstret på kalkfuktängar och framför allt i extremrikkärr, där den växer längs kanten och på tuvor ute i själva kärret.

BLOMNINGSTID: Andra halvan av juni.

HOT: Eftersom de flesta skånska lokalerna är från 1800-talet och i regel oprecisa, så är det svårt att avgöra varför de har försvunnit. Liksom för extremrikkärr i allmänhet kan man förmoda att det i de flesta fall har berott på dränering och uppodling. På sikt kan två av de nuvarande lokalerna (L30 Lövedalskärret och L38 Åraslövs mosse) komma att växa igen, eftersom de inte är hävdade.

AKTUELL STATUS: Av de fem lokaler där Weimarck (1963) anger att flugblomstret funnits "på senare tid" finns fyra kvar. Från den femte (Vittskövle) finns det i arkivet till Skånes Flora överhuvud taget ingen uppgift efter 1926. Däremot sågs arten i tre exemplar på en ny lokal på Österlen 1965 (Ö Nilsson i SkFl). Här har jag dock förgäves eftersökt den 1981-82. Av de kvarvarande lokalerna hyser L35 Gyetorpskärret ett betryggande stort antal individ. Även L30 Lövedalskärret och L37 Levräsjön borde ha möjligheter att överleva, men igenväxning respektive kvävegödsling kan förändra situationen. Framtiden för den fjärde lokalen, L38 Åraslövs mosse, är mer oroväckande, eftersom antalet individ redan är så lågt att det kan vara svårt att få en positiv utveckling även om biotopvårdande åtgärder sätts in. Flugblomstret är därmed en av de tre arter i denna undersökning som bör ges högsta skyddsprioritet.

FYND AV FLUGBLOMSTER I SKÅNE 1981-82

Kristianstads län:

- L30 Lövedalskärret
- L35 Gyetorpskärret
- L37 Levräsjön
- L38 Åraslövs mosse

2.2 JOHANNESNYCKLAR (ORCHIS MILITARIS)

FÖREKOMST: Johannesnycklarna är i sin skandinaviska utbredning starkt sydöstlig med endast enstaka fynd utanför Skåne, Öland och Gotland. I Skåne har ett trettiotal fynd gjorts, alla i östra delen. En 1800-tals uppgift från Kullaberg är mycket tveksam (jfr t ex Kraft 1982).

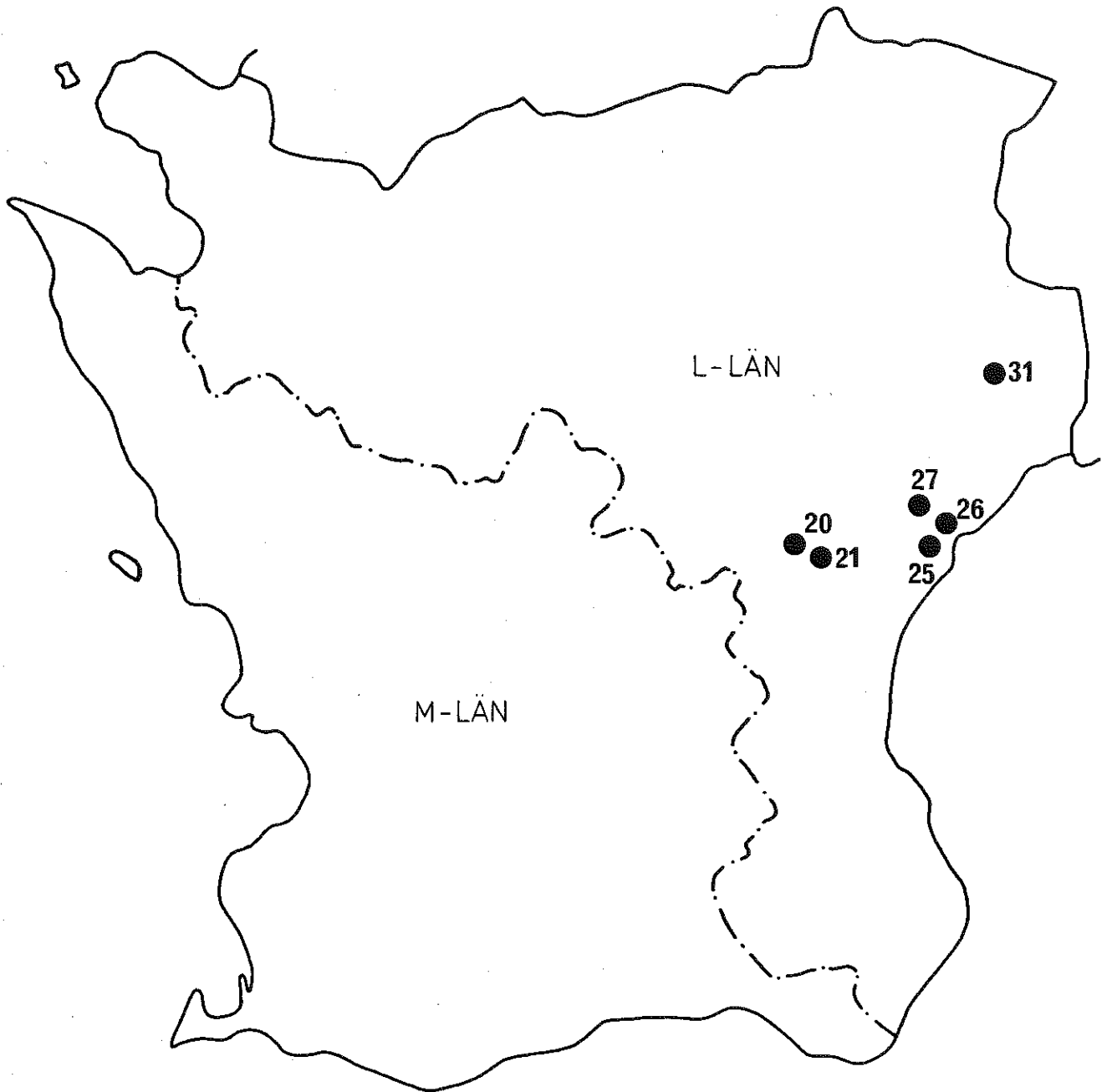
VÄXTPLATS: Arten är i Skåne en typisk kolonisationsmark som har öppnats upp genom mänsklig aktivitet. Bland de nuvarande skånska lokalerna finns två före detta grustag (L25 Åhus och L27 Rinkaby) och ett tidigare kaolinbrott (L31 Ivö). På L21 Gringelstad har arten även spritt sig till en intilliggande trädesåker. I övrigt förekommer den i tallskog (L26 Tället) och på en kalkfuktäng (L20 Lyngsjön). Den sistnämnda lokalen är för övrigt den enda som betas.

BLOMNINGSTID: Mitten av juni.

HOT: På flera äldre lokaler har arten försvunnit utan att det går att säkert avgöra orsaken. I något fall beror det möjligen på plantering av barrträd (Mjö), men när man inte känner till lokalens tidigare utseende eller det ursprungliga antalet individer, så är det inte möjligt att dra några säkra slutsatser. Flera av lokalerna finns nämligen kvar, även om de förefaller ganska intetsägande och triviala. I åtminstone ett fall (Egeside) har dränering i samband med uppodling varit den avgörande faktorn. För en art som snabbt koloniserar nyöppnade ytor borde det också ha betydelse att vegetationen successivt sluter sig. Både på L20 Lyngsjön och L27 Rinkaby frodas dock johannesnycklarna trots ett tätt fältskikt.

AKTUELL STATUS: Johannesnycklarna påträffades 1981-82 på sex skånska lokaler. Detta innebär en minskning mot tidigare. Eftersom flera av bestånden är individrika och arten dessutom har en god förmåga att kolonisera nya växtplatser, så finns det ingen anledning att tro att den kommer att försvinna helt från Skåne inom en överskådlig framtid.

FYND AV JOHANNESNYCKLAR I SKÅNE 1981-82

Kristianstads län:

- L20 Lyngsjön
- L21 Gringelstad
- L25 Åhus
- L26 Tåppet
- L27 Rinkaby
- L31 Ivö

2.3 GÖKNYCKLAR (ORCHIS MORIO)

FÖREKOMST: Göknycklarna finns i Skandinavien i stort sett bara i Danmark, Skåne, Blekinge och på Öland och Gotland. I Danmark har den blivit sällsynt på öarna och mycket sällsynt på Jylland, efter att tidigare ha varit spridd och på vissa ställen allmän (Løjtnant & Worsøe 1977). Från Skåne finns totalt nästan hundra fynd.

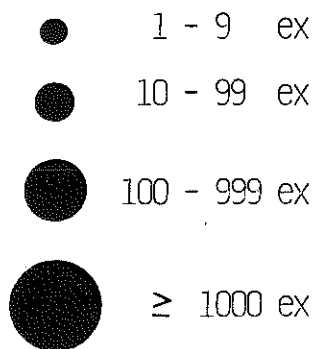
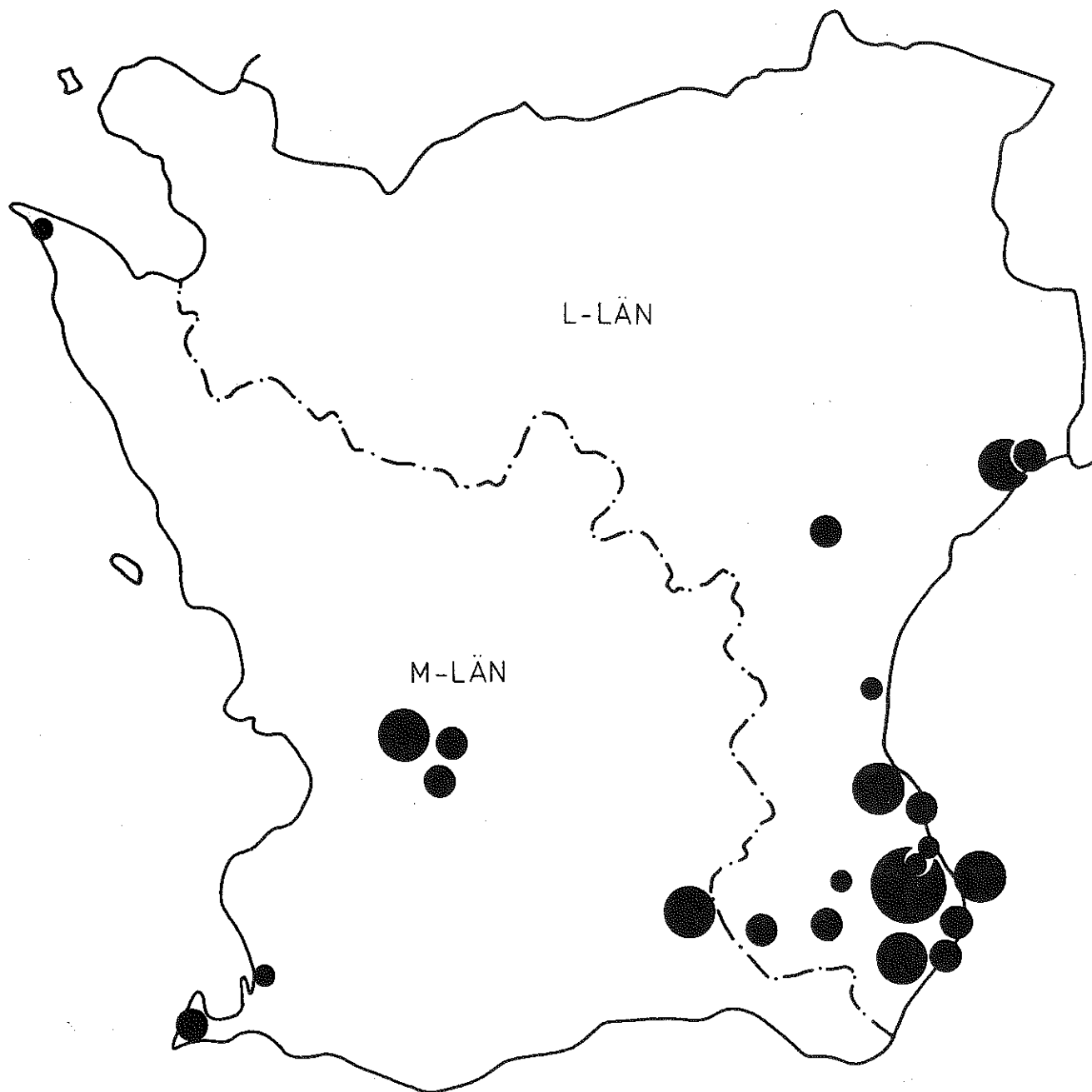
VÄXTPLATS: Göknycklarna är en typisk ängsorkidé. I störst antal uppträder den på kalkrika torrängar (ex L11 Bäckhalladalen, L34 Tosteburga ängar). Den finns emellertid även på mer triviala torrängar och på genom konstgödsling starkt kulturpåverkade betesmarker. I sådana fall verkar det dock röra sig om restförekomster som inte kan överleva på längre sikt (ex L4 Listarum, L22 Vä). I regel är växtplatserna betade. I något fall har betet nyligen upphört (åtminstone L13 Baskemölla) eller så rör det sig om obetade hållmarker (L9 Simrislund, L14 Rörum).

BLOMNINGSTID: Månadsskiftet maj-juni.

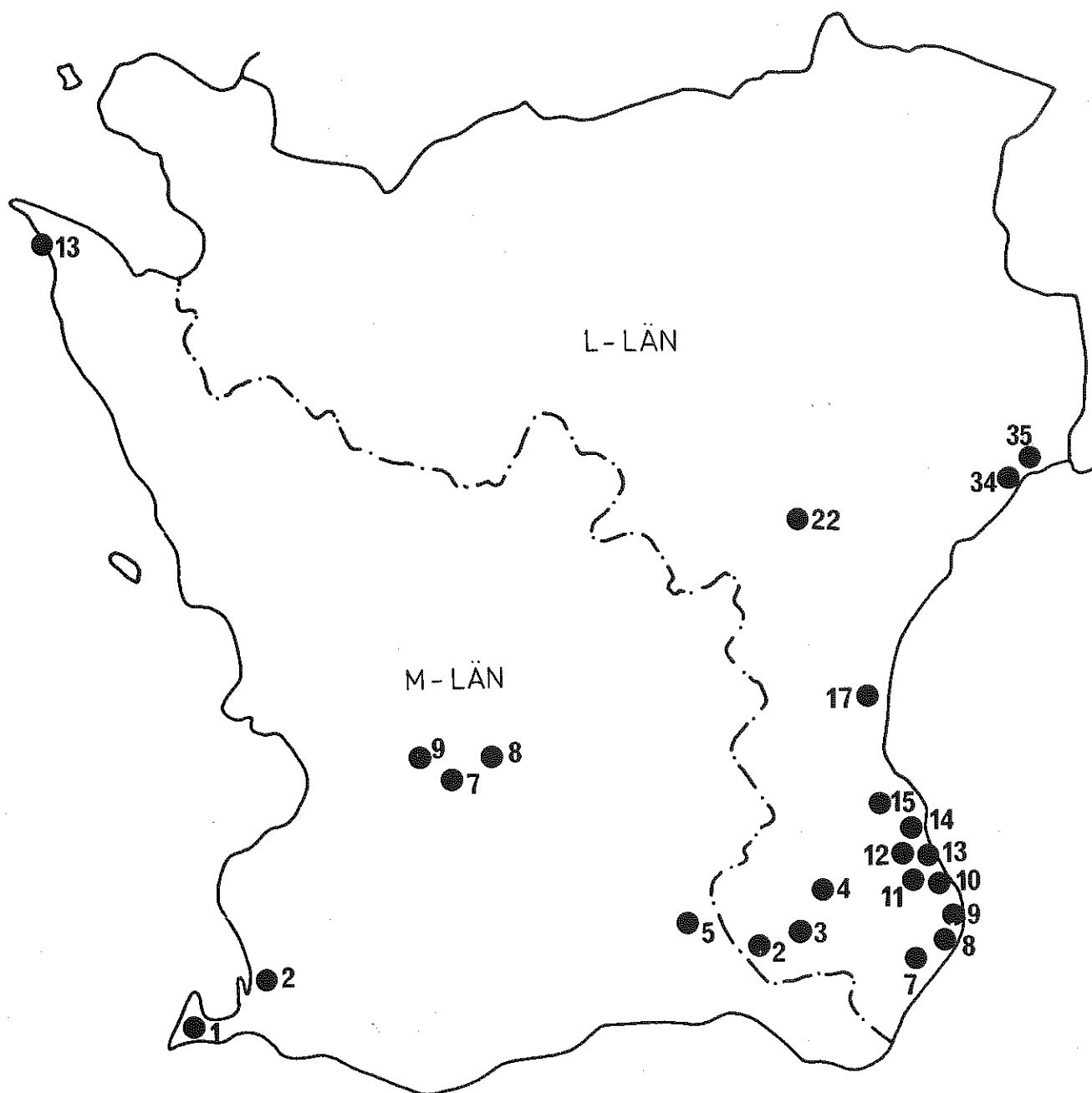
HOT: Uppodling har säkert tidigare varit den viktigaste orsaken till artens tillbakagång. Bengt Pettersson (muntligt) uppger att göknycklarna är en av de ängsorkidéer som klarar sig längst vid kvävegödsling, men det finns givetvis gränser även för vad dessa tål. Konstgödsling kan därför bli ett av de viktigaste hoten i framtiden. En lokal vid Vanstad försvann vid bortschaktning av den kulle som utgjorde växtplatsen (P Lassen muntligt). I åtminstone ett fall har uppgrävning förekommit (se under M1 Falsterbo).

AKTUELL STATUS: Av de arter som behandlas i denna rapport är göknycklarna den som har klarat sig bäst. Ännu finns den kvar på åtminstone 23 lokaler. Framför allt längs kusten mellan Stenshuvud och Brantevik finns det fortfarande åtskilliga bestånd. Några av dem är visserligen individfattiga, men det finns säkert också fler växtplatser kvar att upptäcka. Även om man kan vänta sig en viss lokalreduktion framöver, så är göknycklarna som art betraktat inte hotade i Skåne.

ANTALET BLOMMANDE GÖKNYCKLAR 1981-82

FYND AV GÖKNYCKLAR I SKÅNE 1981-82

Kristianstads län:

- L2 Örupskärret
- L3 Kverrestad
- L4 Listarum
- L7 Gislöv
- L8 Simris strandäng
- L9 Simrislund
- L10 Vårhallarna
- L11 Bäckhalladalen

- L12 Gladsax
- L13 Baskemölla
- L14 Rörum
- L15 Svabesholm
- L17 Olseröd
- L22 Vä
- L34 Tosteberga ängar
- L35 Gyetorpskärret

Malmöhus län:

- M1 Falsterbo
- M2 Eskilstorps ängar
- M5 Oxhagen
- M7 Dalby
- M8 Märyd
- M9 Kungsmarken
- M13 Mölle fäläd

2.4 KRUTBRÄNNARE (ORCHIS USTULATA)

FÖREKOMST: Krutbrännarnas utbredningsområde i Skandinavien är i stort sett det samma som för göknycklarna, det vill säga Danmark och sydligaste Sverige. Av ett femtiotal danska växtplatser återstår nu bara en (Løjtnant & Worsøe 1977). Norr om Skåne är bara fem lokaler kända på fastlandet, och den är möjligen utgången från samtliga (Genberg 1981, Holmgren 1942, Hultén 1971). De skånska fynden uppgår till ca 40.

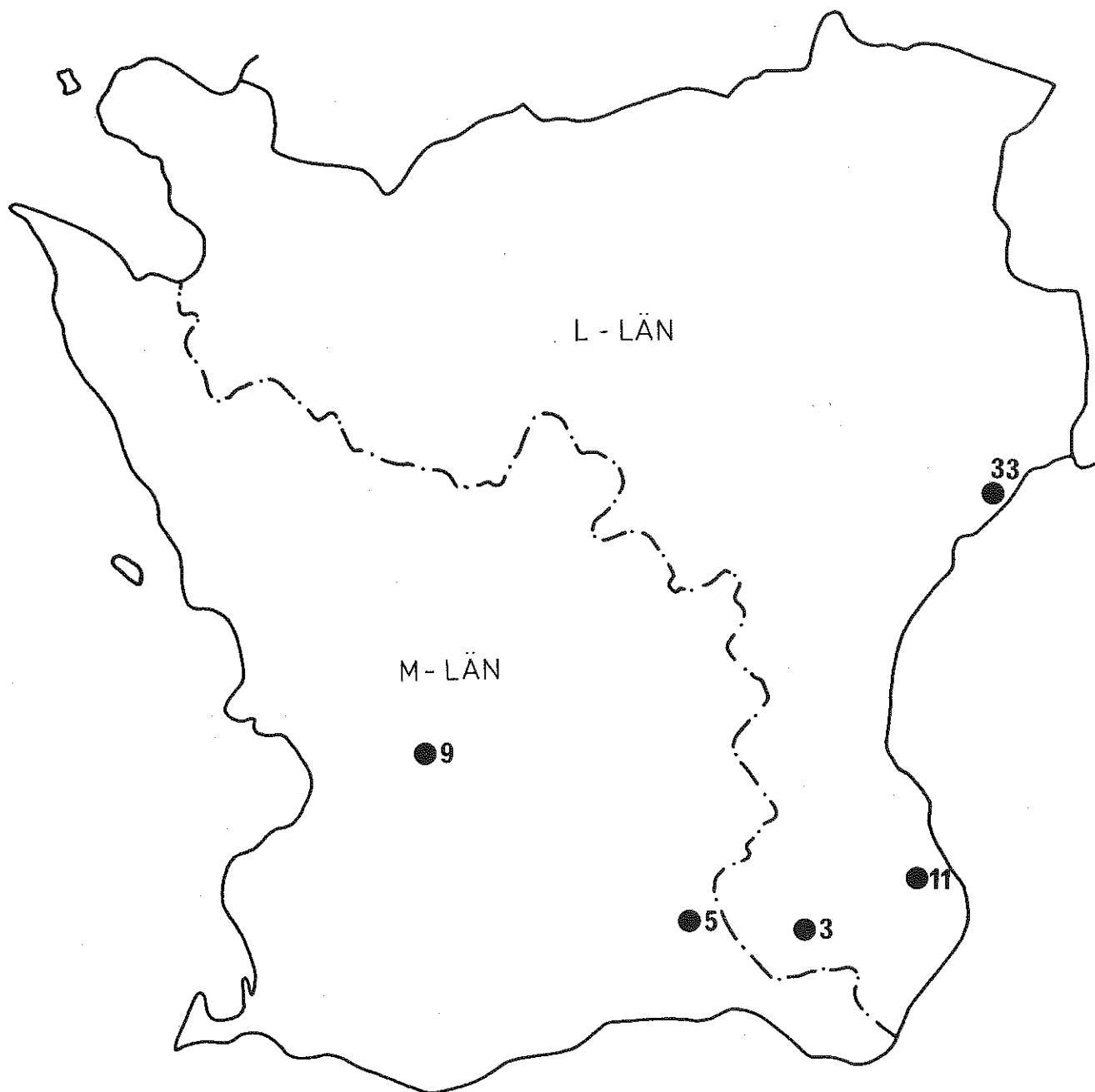
VÄXTPLATS: Samtliga skånska växtplatser är torra betesmarker (M9 Kungsmarken slås numera) med en örtrik vegetation.

BLOMNINGSTID: Maximum infaller i början av juli. Det är anmärkningsvärt nog nästan en månad senare än på Öland och Gotland, vilket är viktigt att tänka på vid efterforskningar.

HOT: De fyra exemplar som 1965 påträffades på en ny lokal på Österlen blev uppgrävda redan samma år (P Lassen muntligt). Samma öde drabbade den sista lokalen i sydvästra Skåne (G Mattiasson m fl muntligt). På L15 Svabesholm sågs ett tiotal individ så sent som i slutet av 1970-talet (J T Johansson muntligt). Senare efterforskningar har varit förgäves, möjligen på grund av kvävegödsling. För framtiden är kanske just detta det allvarligaste hotet i Skåne.

AKTUELL STATUS: Endast fem skånska lokaler återstår. L3 Kverrestad och L11 Bäckhalladalen verkar bägge lämpliga för arten, men med tanke på det ringa antalet individ på bägge platserna, så kan slumpfaktorer komma att spela in. Endast L33 Lyckebo ängar förefaller hysa ett betryggande stort bestånd. Krutbrännarna tillhör därmed de sårbaraste skånska orkidéarterna. På inte alltför lång sikt är det risk för att antalet lokaler reduceras till en eller högst två. Arten bör därför ges högsta skyddsprioritet.

FYND AV KRUTBRÄNNARE I SKÅNE 1981-82

Kristianstads län:

- L3 Kverrestad
- L11 Bäckhalladalen
- L33 Lyckeboånger

Malmöhus län:

- M5 Oxhagen
- M9 Kungsmärken

2.5 HONUNGSBLOMSTER (HERMINIUM MONORCHIS)

FÖREKOMST: Honungsblomstret är ganska jämnt spridd i södra Skandinavien. Eftersom den tidigare åtminstone i vissa trakter har varit tämligen allmän, så är det svårt att få fram uppgifter om frekvensförändringar. I Danmark, där dokumentationen är bättre, finns bara sex av 110 lokaler kvar (Løjtnant & Worsøe 1977). De skånska fynden uppgår totalt till mer än 80.

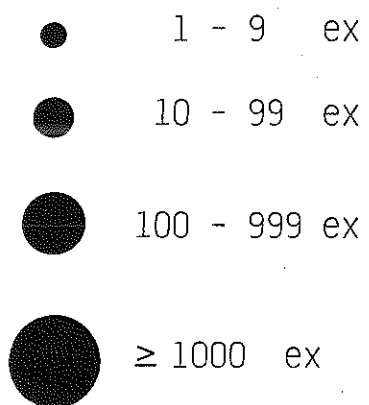
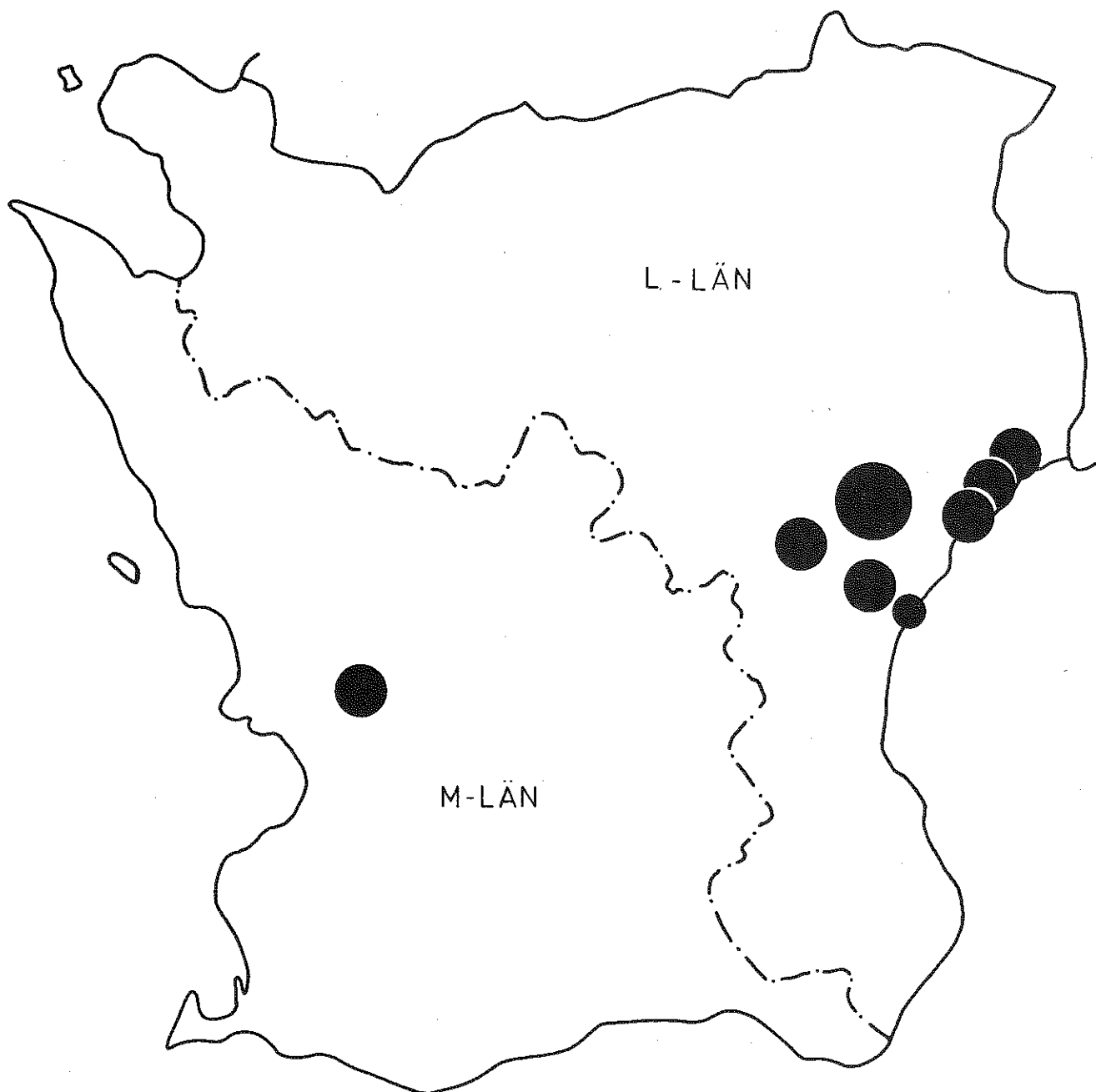
VÄXTPLATS: Honungsblomstret är inskränkt till snaggade, fuktiga gräsvålar och kalkfuktängar, ofta i anslutning till rikkärr. På grund av sin småvuxenhet fordrar den att vegetationen hålls nere genom kraftigt bete.

BLOMNINGSTID: Utdragen, med ett maximum kring midsommar.

HOT: De "sidlänte ängslappar" på Söderslätt där Linné under sin skånska resa såg honungsblomstret har säkert, liksom många andra lokaler i Skåne, försvunnit genom dränering och uppodling. I sen tid har t ex en lokal vid Egeside spolierats på detta sätt, medan ett kärr i samma område har satts under vatten och används som bevattningsdamm. Bland andra tänkbara orsaker till artens tillbakagång märks särskilt ändrade betesförhållanden.

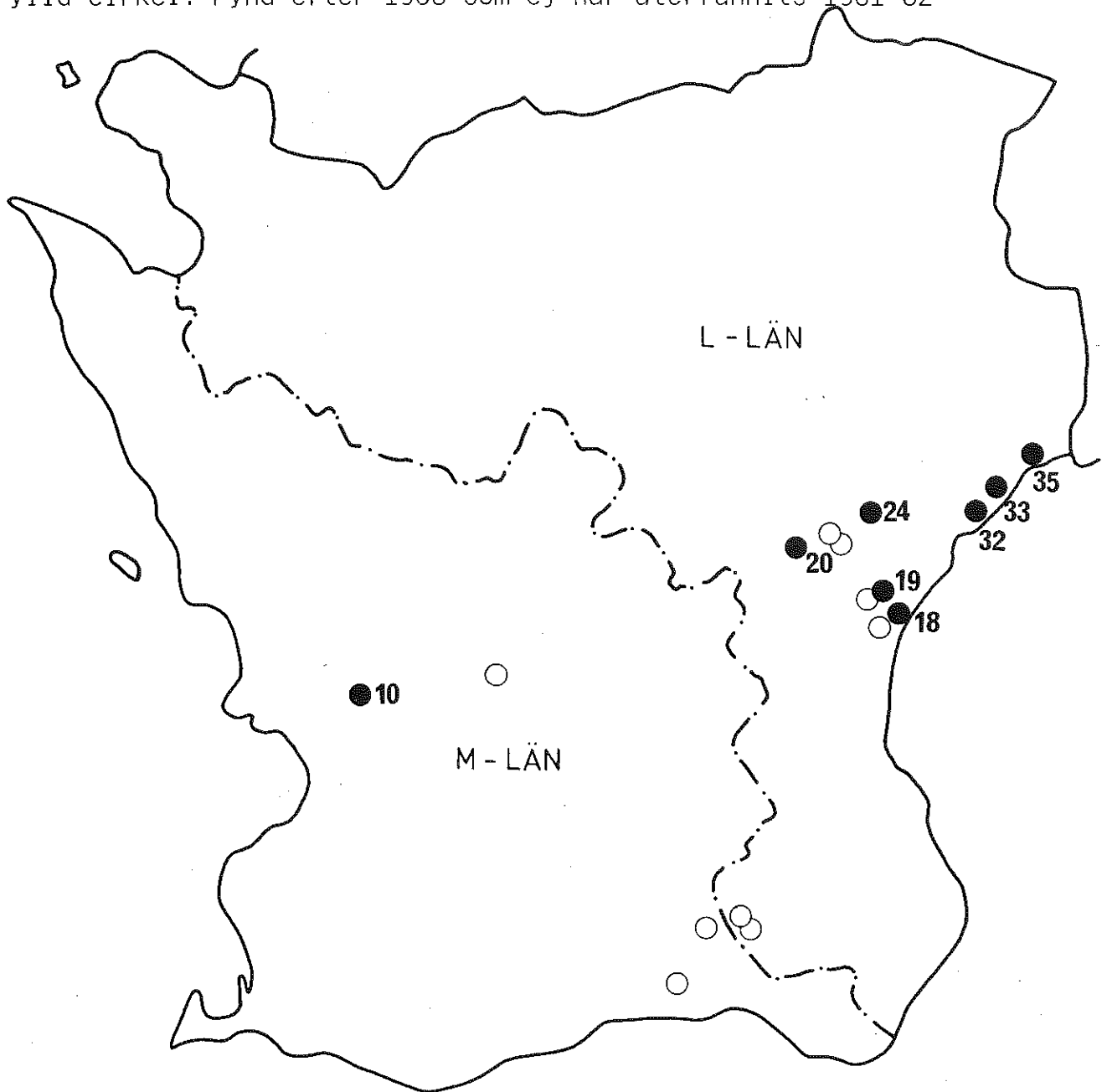
AKTUELL STATUS: I Skåne har honungsblomstret påträffats på åtta platser 1981-82. Flera av lokalerna är individrika och borde ha goda möjligheter att klara sig även i framtiden. Allra bäst är utsikterna på Kristianstadslätten, där t ex L35 Gyetorpskärret förefaller att ha den kontinuitet i skötseln som krävs för att honungsblomstrets situation inte plötsligt ska försämrats. På Österlen är situationen besvärligare, även om det inte kan uteslutas att arten ännu finns kvar på någon enstaka lokal. I Skåne som helhet är den fortfarande inte akut hotad. Som denna undersökning har visat, så har det skett en kontinuerlig minskning av antalet lokaler. Det behövs därför en fortlöpande uppföljning för att se om minskningen fortsätter.

ANTALET BLOMMANDE HONUNGSBLOMSTER 1981-82

FYND AV HONUNGSBLOMSTER I SKÅNE 1981-82

Ofylld cirkel: Fynd efter 1960 som ej har återfunnits 1981-82

Kristianstads län:

- L18 Yngsjö
- L19 Pulken
- L20 Lyngsjön
- L24 Hovby
- L32 Landön
- L33 Lyckeboða ängar
- L35 Gyetorpskärret

Malmöhus län:

- M10 Stångby mosse

2.6 BRUDSPORRE (GYMNADENIA CONOPSEA)

FÖREKOMST: Arten är spridd i större delen av landet. Av ett sextio-tal danska växtplatser återstår nu bara högst tio, varav flera är mycket individfattiga (Løjtnant & Worsøe 1977). I Skåne var den på 1800-talet så spridd att både Lilja (1870) och Areschoug (1881) be-tecknar den som tämligen allmän, något som man långt ifrån kan säga i dag. Åtminstone på fastlandet tyckts arten vara på tillbakagång (jfr Andersson 1981, Genberg 1977, Malmgren 1982). Den betraktas dock ännu inte som sällsynt, varför problemet inte har uppmärksam-mats tillräckligt och de tillgängliga uppgifterna, liksom för ho-nungsblomstret, är ofullständiga.

VÄXTPLATS: Brudsporren växer på ett brett spektrum av lokaler i kalktrakter. Lilja anger dock lakoniskt "skogsängar" och Areschoug "torra skogsängar". I takt med att hävden av dessa har upphört, så har det skett en förskjutning som innebär att tyngdpunkten nu lig-ger i betade fuktängar, ofta i anslutning till rikkärr. Drag av torräng har egentligen bara M9 Kungsmarken. Av de nu kända växtplat-serna är det endast M11 Kågeröd som inte hävdas längre; M9 Kungs-marken slås huvudsakligen och de övriga betas.

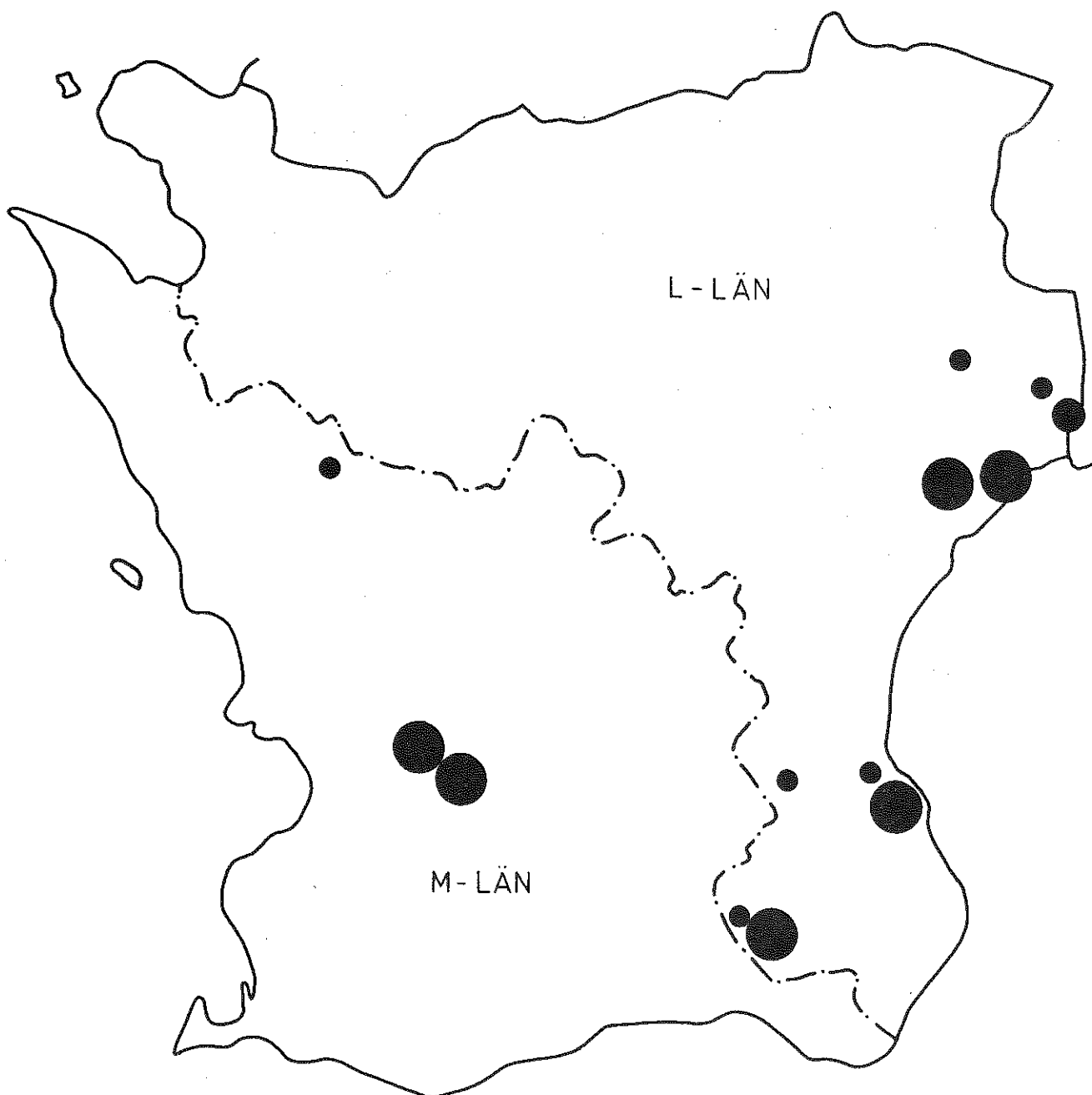
BLOMNINGSTID: Andra halvan av juni.

HOT: Brudsporren är ett gott exempel på en art som först har gyn-nats av människans verksamhet och som numissgynnas genom de ändra-de brukningsformerna. Ännu på 1960-talet fanns fortfarande flera växtplatser, om än individfattiga, i betad skogsmark, marker som i stor utsträckning tagits ur bruk sedan dess med snabb igenväxning som följd. Inte i något fall har arten kunnat återfinnas på denna typ av lokaler. Utvecklingen i Bergslagen är likartad och minsk-ningen förklaras där delvis med igenväxningen efter ängslåtterns upphörande (Malmgren 1982). I Danmark däremot, där växtplatserna utgörs av extremrikkärr, anges tillbakagången bero på dränering,

uppodling, plantering och urbanisering (Løjtnant & Worsøe 1977). I den mån som de skånska lokalerna även i fortsättningen hävdas genom bete, så kommer säkert hittills mindre betydelsefulla hot, framför allt kvävegödsling, att göra sig bemärkta.

AKTUELL STATUS: Brudsporren har 1981-82 påträffats på tretton växtplatser i Skåne. Troligen finns den kvar på några lokaler till. Åtminstone ett par av de platser där den inte har kunnat återfinnas verkar nämligen fortfarande ganska lämpliga och förtjänar ytterligare efterforskningar. Undersökningen visar således att en kraftig minskning har skett under 1960- och 1970-talen, men att tillbakagången inte är fullt så kraftig som man kunde anta med utgångspunkt från det fåtal aktuella lokaluppgifter som fanns tillgängliga när jag började inventeringen. De nya fynden vid L30 Lövedalskärret och L37 Levräsjön visar dessutom att det fortfarande finns en viss dynamik i artens förekomst. En fortsatt tillbakagång är dock att vänta, om inte annat så för att flera av bestånden är individfattiga. Brudsporren bör därför följas observant - även utanför Skåne.

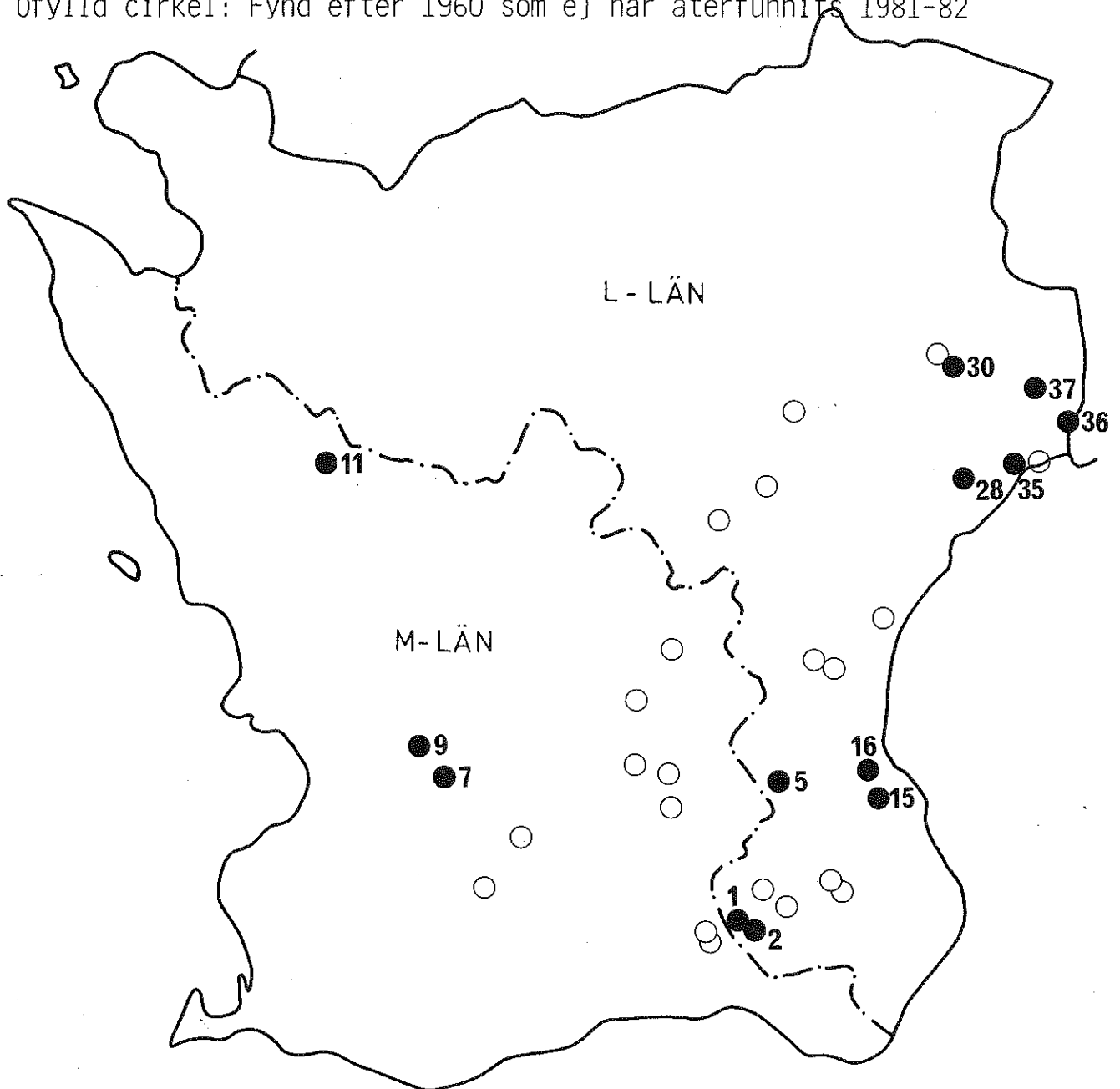
ANTALET BLOMMANDE BRUDSPORRAR 1981-82

- 1 - 9 ex
- 10 - 99 ex
- 100 - 999 ex

FYND AV BRUDSPORRE I SKÅNE 1981-82

Ofylld cirkel: Fynd efter 1960 som ej har återfunnits 1981-82

Kristianstads län:

- L1 Benestads backar
- L2 Örupskärret
- L5 Andrarum
- L15 Svabesholm
- L16 Vitaby
- L28 Nymö mosse
- L30 Lövedalskärret
- L35 Gyetorpskärret
- L36 Siesjön
- L37 Levräsjön

Malmöhus län:

- M7 Dalby
- M9 Kungsmarken
- M11 Kågeröd

2.7 GULYXNE (LIPARIS LOESELII)

FÖREKOMST: Gulyxnen är spridd i kalktrakter upp till Gästrikland, inklusive Öland och Gotland, men är ingenstans allmän. I Danmark finns den kvar på högst ett tiotal lokaler. Tillbakagången på t ex Lolland har gått så hastigt, att Løjtnant och Worsøe (1977) betecknar den som drastisk.

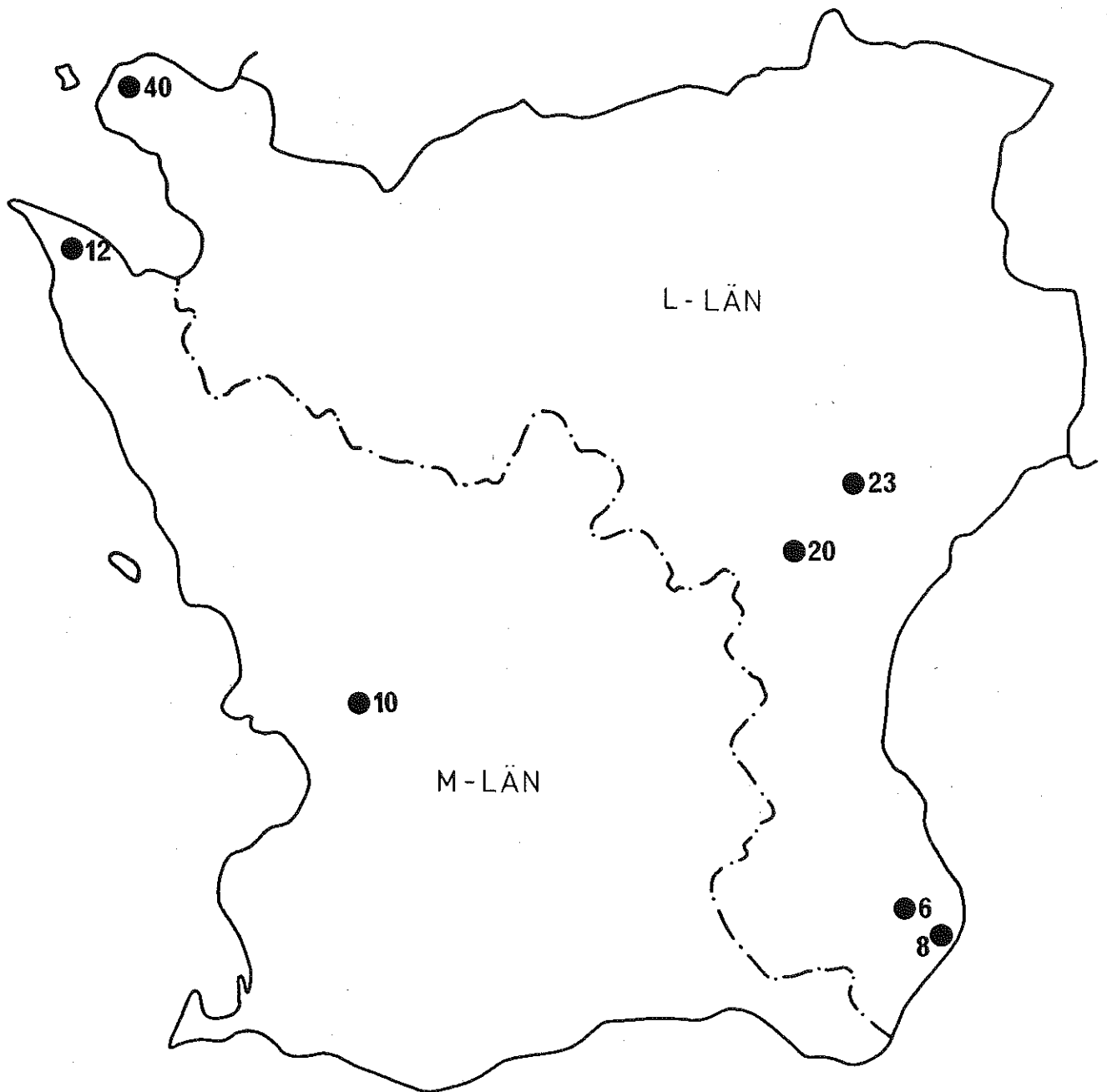
VÄXTPLATS: Man finner arten i blöta mossmattor i extremrikkärr. Det lägre fältskiktet är ofta sparsamt, men gulyxnen tycks inte besväras av gles, lågvuxen bladvass (*Phragmites communis*). På M10 Stångby mosse frodas arten till och med i hög och tät vass.

BLOMNINGSTID: Månadsskiftet juni-juli. Den är dock ganska lätt att finna även senare under sommaren, när den har gått i frukt.

HOT: En lokal vid Egeside har uppodlats och en annan har förvandlats till bevattningsdamm sedan 1960-talet. På Stora Harrie mosse tycks arten inte ha setts sedan överbetningen med får för några år sedan (J T Johansson muntligt). Vid Vejla sjö finns ännu lämpliga växtplatser, men det ställe där gulyxnen har förekommit uppges ha växt igen och vara delvis uttorkat (Nilsson & Gustafsson 1982). Allmänt sett är säkert dränering/ uppodling och igenväxning de viktigaste faktorerna till artens tillbakagång, och kommer även i fortsättningen säkert att vara de främsta hoten.

AKTUELL STATUS: Gulyxnen finns fortfarande kvar på åtminstone sju lokaler i Skåne. På några av dem (L23 Norra Åsum och M10 Stångby mosse) är bestånden ännu rika och livskraftiga. Utvecklingen på M12 Zackows mosse visar dock hur snabbt situationen kan förändras till det sämre. Det verkar som om arten kan hålla sig kvar ganska länge på en lokal även om individantalet är lågt. Flera av växtplatserna är emellertid i farozonen av denna orsak. Med tanke på det tryck som råder mot denna typ av lokaler och den tillbakagång som har skett i stora delar av Europa (Løjtnant & Worsøe 1977), så bör gulyxnen ges högsta skyddsprioritet.

FYND AV GULYXNE I SKÅNE 1981-82

Kristianstads län:

- L6 Östra Tommarp
- L8 Simris strandäng
- L20 Lyngsjön
- L23 Norra Asum
- L40 Torekov

Malmöhus län:

- M10 Stångby mosse
- M12 Zackows mosse

2.8 MYGGBLOMSTER (HAMMARBYA PALUDOSA)

FÖREKOMST: Arten är i Sverige ganska spridd inom urbergsområdena. I Danmark har den framför allt påträffats på mossar på västra Jylland. Både på Fyn och Själland har det funnits ett drygt tiotal lokaler, men nu återstår bara vardera en (Løjtnant & Worsøe 1977). De drygt 30 skånska fynden har gjorts i norra delen av landskapet och kring de sydvästskånska sjöarna.

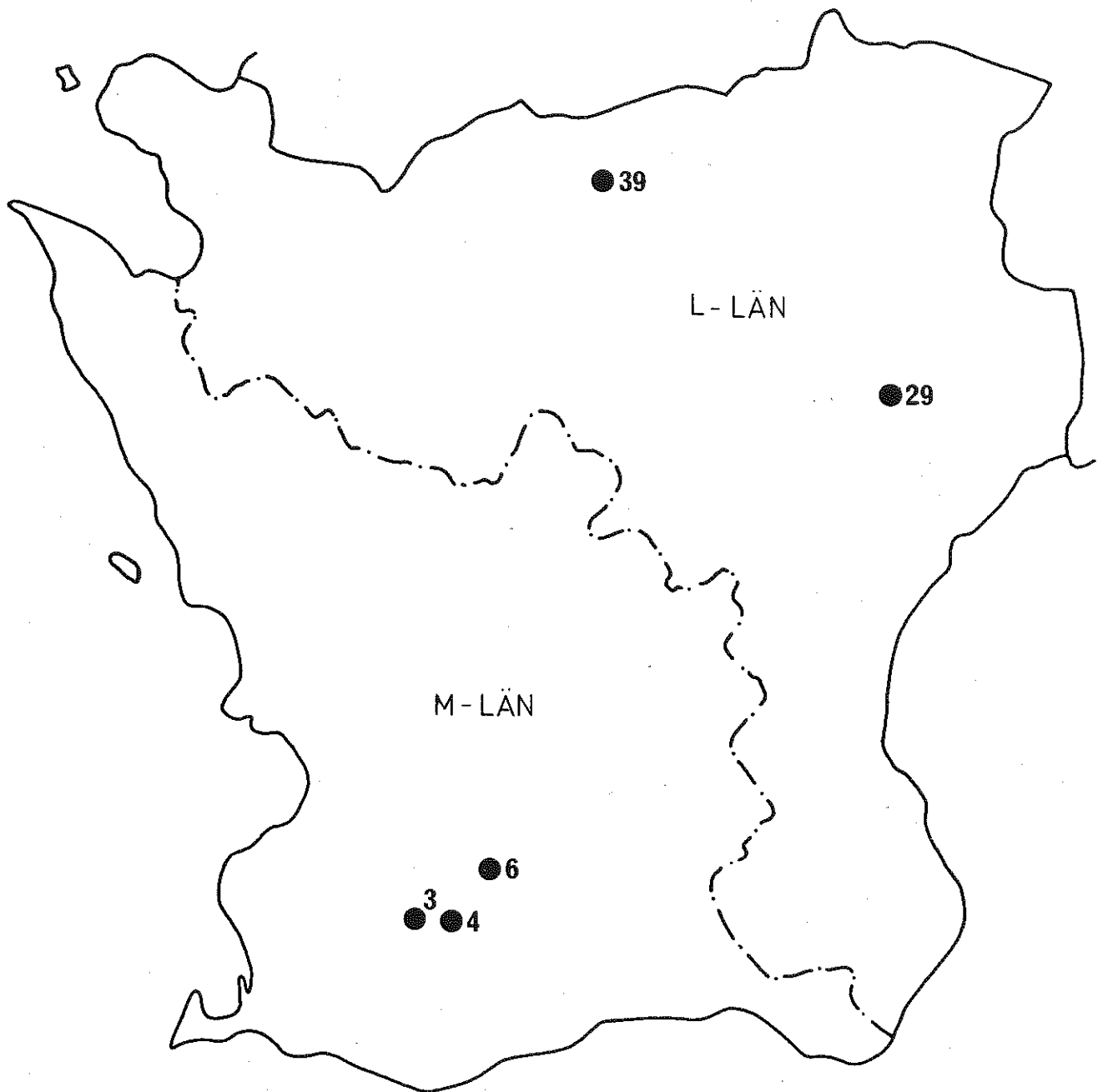
VÄXTPLATS: Samtliga lokaler utgörs av mosselaggar eller fattigkärr. Normalt uppträder myggblomstret i vitmosstuvor (Sphagnum) tillsammans med följearter som rundsilëshår och tranbär (Drosera rotundifolia, Oxycoccus quadripetalus). Från detta avviker L29 Balsberget starkt, eftersom myggblomstret där inte växer i vitmossa utan på nästan helt blottat underlag.

BLOMNINGSTID: Början av augusti. Trots att den då lyser gul, så är den genom sin småvuxenhet svår att få ögonen på. Efterforskningar kan därför kompletteras med ett senare besök, eftersom arten sträcker på sig i fruktstadiet och då blir nästan lättare att se.

HOT: Det främsta hotet mot myggblomstret är utan tvekan dränering. Flera äldre lokaler som har besökts verkar dock intakta, och det är omöjligt att i de fallen avgöra vad som är orsaken till försvinnandet. Återfyndet vid L29 Balsberget visar att arten kan överleva förvånansvärt länge där man knappast skulle förvänta sig det.

AKTUELL STATUS: Myggblomstret tycks ha gått tillbaka ganska kraftigt och är 1981-82 bara känt från fem lokaler. Genom att situationen uppåt landet sannolikt är bättre, så behöver arten dock inte ges någon högre skyddsprioritet. Flera skäl talar dessutom för att situationen är något ljusare än vad mina efterforskningar ger skäl att tro. Till exempel växer den på platser som normalt inte tilldrar sig något större intresse från botanister och är dessutom lätt att förbise. Mitt fynd vid L39 Vittsjö pekar också mot att det finns fler växtplatser att upptäcka i norra Skåne. Det hindrar emellertid inte att förekomsten av myggblomster avsevärt höjer värdet av de även i övrigt skyddsvärda lokalerna L39 Vittsjö, M4 Lemmeströkärret och M6 Skoggårds ängar.

FYND AV MYGGBLÖMSTER I SKÅNE 1981-82

Kristianstads län:

L29 Balsberget

L39 Vittsjö

Malmöhus län:

M3 Stavik

M4 Lemmeströkärret

M6 Skoggårds ängar

3 LOKALER

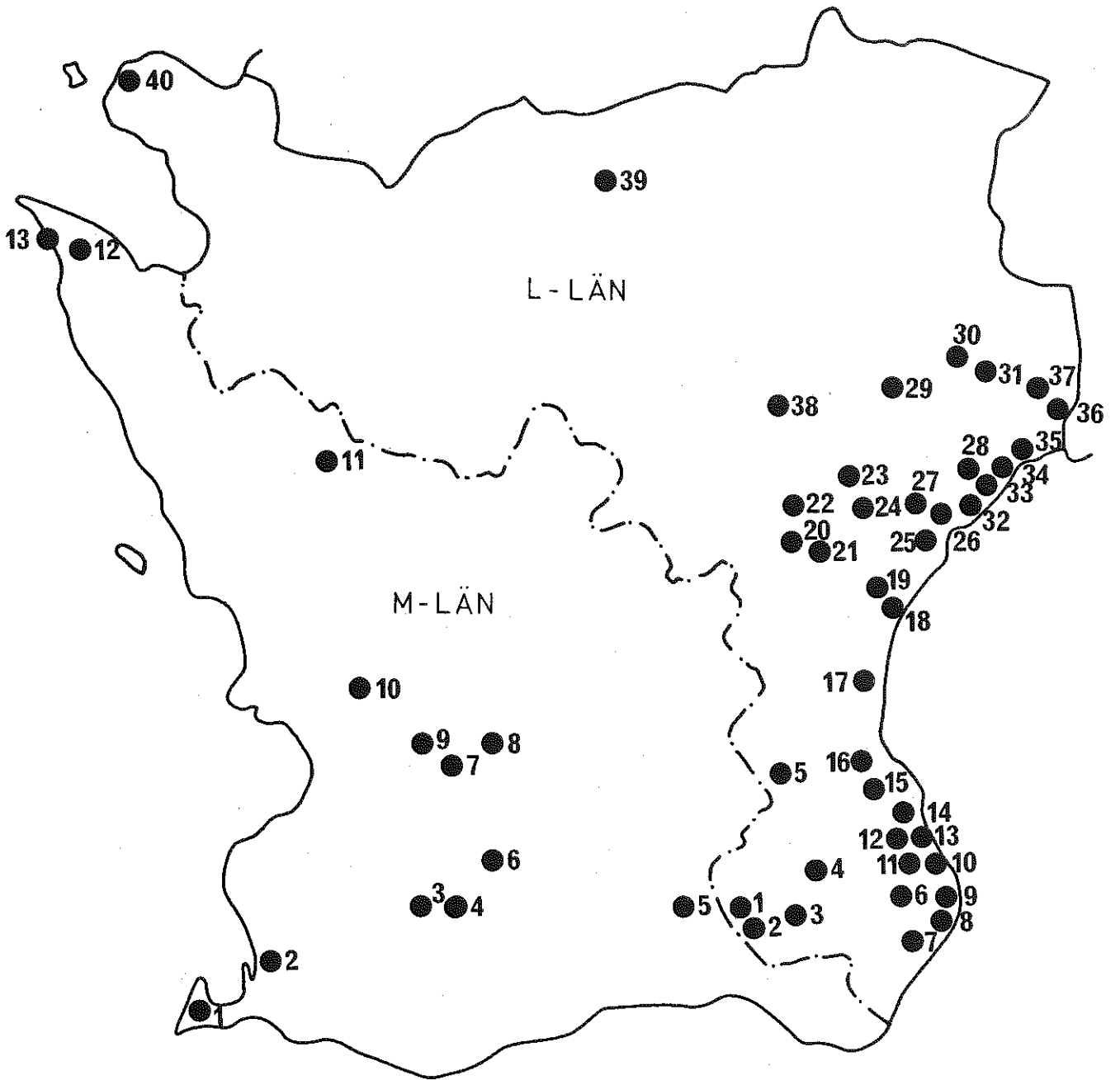
Kristianstads län:

L1 Benestads backar
L2 Örupskärret
L3 Kverrestad
L4 Listarum
L5 Andrarum
L6 Östra Tommarp
L7 Gislöv
L8 Simris strandäng
L9 Simrislund
L10 Vårhallarna
L11 Bäckhalladalen
L12 Gladsax
L13 Baskemölla
L14 Rörum
L15 Svabesholm
L16 Vitaby
L17 Olseröd
L18 Yngsjö
L19 Pulken
L20 Lyngsjön
L21 Gringelstad
L22 Vä
L23 Norra Asum
L24 Hovby
L25 Åhus
L26 Täppet
L27 Rinkaby
L28 Nymö mosse
L29 Balsberget
L30 Lövedalskärret
L31 Ivö
L32 Landön

L33 Lyckebo ängar
L34 Tosteberga ängar
L35 Gyetorpskärret
L36 Siesjön
L37 Levrassjön
L38 Araslövs mosse
L39 Vittsjö
L40 Torekov

Malmöhus län:

M1 Falsterbo
M2 Eskilstorps ängar
M3 Stavik
M4 Lemmeströkärret
M5 Oxhagen
M6 Skoggårds ängar
M7 Dalby
M8 Måryd
M9 Kungsmarken
M10 Stångby mosse
M11 Kågeröd
M12 Zackows mosse
M13 Mölle fålad

3.1 KRISTIANSTADS LÄN

L1 Benestads backar

Tomelilla kommun

Ekonomisk karta: 2D1f Baldringe

Backar med stäppartad torräng och där ovanför belägna extremrikkärr. Området är naturreservat och har specialstuderats av Regnéll (1974, 1976). I kalkfuktängen, strax under platån med extremrikkärren, växer brudsporre tillsammans med bl a ängsnycklar och majnycklar (*Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*). Regnéll fann 1973 ett 20-tal exemplar. 1981 påträffades 9 exemplar. Honungsblomstret fanns 1973 i ca 200 exemplar. De växte i lågvuxen grässvålsvegetation och har även setts vid något senare tillfälle (G Regnéll muntligt). 1981-82 har jag dock letat förgäves efter dem.

L2 Örupskärret

Tomelilla kommun

Ekonomisk karta: 2D1g Tomelilla

Extremrikkärr med axag och knappag (*Schoenus ferrugineus*, *S. nigricans*), som omges av kalkfuktängar. Själva extremrikkärret har ingående studerats av Tyler (1975) och ligger inom naturreservatet. De flesta orkidéerna växer emellertid på de intilliggande ängarna. Blir en översyn av reservatet aktuell bör även dessa ängar inkluderas. Brudsporren blommar årligen med drygt hundra individ och av göknycklarna kunde 1981 41 ex och 1982 92 ex inräknas.

L3 Kverrestad

Tomelilla kommun

Ekonomisk karta: 2D1h Kverrestad

Långsträckt åsområde med betade torrängar och mer frodiga, buskbeväxta partier. På den nordvästra sluttningen av en friliggande kulle sågs 1981 fjorton göknycklar, men 1982 kunde inte ett enda exemplar påträffas, vilket illustrerar de mellanårsskillnader som många orkidéarter uppvisar. Kullens torrängsvegetation var av den tilltalande, stäppartade typen med inslag av fältnocka (*Senecio integrifolius*). Göknycklarna är uppgivna härifrån första gången 1968 (H Johansson i SkFl). De har även vid samma tid uppgivits från en lokal på den del av åsen

som ligger inom Ullstorps socken (B Lindgren 1966 i SkF1). De skulle mycket väl kunna finnas kvar där också, men har förgäves eftersökts både 1981 och 1982.

Tre krutbrännare upptäcktes 1982 (C Holmström muntligt). Åtminstone två av dem ska växa i ett ganska rikt parti med smörbollor, vitsippa och gulsippa (*Trollius europaeus*, *Anemone nemorosa*, *A. ranunculoides*).

L4 Listarum

Tomelilla kommun

Ekonomisk karta: 2D2j Gyllebo

Fäladsmark med ängsväxter som brudbröd, vanlig solvända, gullviva, rödkämpor och ängsskära (*Filipendula vulgaris*, *Helianthemum nummularium*, *Primula veris*, *Plantago media*, *Serratula tinctoria*). Den är dock starkt gödselpåverkad och de nämnda arterna tycks föra en tynande tillvaro. Göknycklar upptäcktes 1965 (S Einarsson i SkF1) och två exemplar fanns kvar 1982. Med nuvarande förhållande kan de knappast hålla sig kvar på längre sikt.

L5 Andrarum

Tomelilla kommun

Ekonomisk karta 2D4g Ry

Betad äng vid bäck. Lokalen är en av de få äldre brudsporrelokaler, där efterforskningar har gett positivt resultat. Den upptäcktes 1947 (T Hultén i SkF1) och 3 ex sågs 1981 (Å Svensson muntligt). 1982 eftersökte jag den dock själv förgäves. Den uppgivna växtplatsen var en ganska ordinär fuktäng med en del rikinslag och en del högrörter som smörbollor och älgört (*Trollius europaeus*, *Filipendula ulmaria*).

L6 Östra Tommarp

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E1a Järrestad

Extremrikkärr med många av de för denna vegetationstyp karakteristiska arterna representerade: gräsull, axag, näbbstarr, trubbtåg, kärrknipprot, gulyxne, slätterblomma och majviva (*Eriophorum latifolium*, *Schoenus ferrugineus*, *Carex lepidocarpa*, *Juncus subnodulosus*, *Epipactis palustris*, *Liparis loeselii*, *Parnassia palustris*, *Primula farinosa*).

Gulyxnen upptäcktes 1965 (S Einarsson i SkF1). Den tycks då ha växt i det rikaste avsnittet med axag (Einarsson opubl). 1981 sågs ett fertilt och två sterila exemplar, som dock växte i den blötare delen, vilken domineras av trubbtåg.

L7 Gislöv

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E0a Glimmingehus

Två skilda göknyckelbestånd påträffade 1965 (S Einarsson i SkF1). Det första räknade 12 ex 1981 (Å Svensson muntligt) och 15 ex 1982. Växtplatsen utgjordes av en ganska ordinär grässvål nära en bäck. Den andra växtplatsen var en stäppartad torräng och här märktes det kalkhaltiga underlaget tydligare på vegetationen. 1981 sågs 29 ex (Å Svensson muntligt) och 1982 41 ex.

L8 Simris strandäng

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E1b Simrishamn

Naturreservat med betade strandängar. På grund av det alltför låga betetrycket har ett kraftigt högrörssuppslag helt täckt stora delar av området. De torra strandvallarna och extremrikkärren är dock ännu intakta. Gulyxne har tydligen varit sparsam i sin förekomst en längre tid, men ändå lyckats att hålla sig kvar: ca 10 ex 1965, ett ex 1976 och 1978 (Nilsson & Gustafsson 1982), 4 fertila ex 1981 och tre fertila och två sterila 1982. Bland följearterna märks näbbstarr, kärrknipprot och majviva (*Carex lepidocarpa*, *Epipactis palustris*, *Primula farinosa*).

På en fäladsliknande betesmark strax utanför reservatet förekommer göknycklar tillsammans med t ex brudbröd, getväppling, blodnäva, brunört, gulmåra och ängsskära (*Filipendula vulgaris*, *Anthyllis vulneraria*, *Geranium sanguineum*, *Prunella vulgaris*, *Galium verum*, *Serratula tinctoria*). 1981 inräknades 11 ex och 1982 6 ex.

L9 Simrislund

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E1b Simrishamn

Obetade hållmarker på kambrisk sandsten. Vegetationen är hedartad med framför allt kruståtel och ljung (*Deschampsia flexuosa*, *Calluna vulgaris*). I en av klyftorna växer göknycklar, och där fann jag i juli 1982 också följande arter: vårbrodd, ängshavre, knägräs, slankstarr, sandlök, brudbröd, axveronika, svartkämpar, röllika, rödklint och gråfibb-

la (*Anthoxanthum odoratum*, *Arrhenatherum pratense*, *Sieglingia decumbens*, *Carex flacca*, *Allium vineale*, *Filipendula vulgaris*, *Veronica spicata*, *Plantago lanceolata*, *Achillea millefolium*, *Centaurea jacea*, *Hieracium pilosella*). 1981-82 har antalet göknycklar legat mellan tio och femton.

L10 Vårhallarna

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E2b Baskemölla

Rikligt göknyckelbestånd fördelat dels på en hårdbetad klöver- och smörblommeäng, som dock också innehåller en del Sankte Pers nycklar (*Orchis mascula*), samt dels på den intilliggande, torra strandheden. 1981 inräknades 75 ex och 1982 112 ex. Ungefär två tredjedelar av dessa fanns ute på strandheden, som inte betas och skiljer sig markant i artsammansättning från betesmarken. Det kalkhaltiga underlaget ger sin prägel åt strandhedens torrängsflora, men inslaget av strandarter som trift (*Armeria maritima*) är markant. Lokalen är känd sedan 1960-talet (Ö Nilsson i SkF1). Ett mycket kraftigt snår av ärttörne (*Ulex europaeus*) och björnbär har fått fäste på gränsen mellan betesmarken och strandheden, men hotar ännu inte göknycklarna.

L11 Bäckhalladalen

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E2b Baskemölla

Vidsträckt område kring Bäckhalladalen med hållmarker, torrängar och rikkärr. Göknycklarna har här sin individrikaste förekomst i Skåne. 1982 inräknades sammanlagt drygt tusen exemplar. Egentligen rör det sig om tre väl åtskilda bestånd, som kan betraktas som olika lokaler.

Det talrikaste av dessa bestånd omfattade över 900 ex och kom därigenom att rödfärga den torräng som de växte på. Denna var närmast stäppartad till sin karaktär. De lägre belägna avsnitten av ängen (södra och östra delen) var däremot mer triviala och kulturpåverkade. Göknycklar saknades helt på dessa avsnitt.

Det andra beståndet (50 ex) påträffades på kanten av ett majvivekärr (*Primula farinosa*). Några av dem växte till och med på tuvor ute i kärret.

De resterande göknycklarna, vilka utgjorde det tredje beståndet, växte på en backe, där det för ett par år sedan påträffades två krutbrännare (T Arnström i brev). 1982 sågs också två ex av denna art i torrängsvegetation, som genom slåttergubbe (*Arnica montana*) och späda ljung- och blåbärsplantor (*Calluna vulgaris*, *Vaccinium myrtillus*) ges ett lätt hedartat drag. I juli 1982 antecknades följande arter kring krutbrännarna:

<i>Achillea millefolium</i>	röllika
<i>Alchemilla</i> spp	daggkäpa
<i>Anemone nemorosa</i>	vitsippa
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	vårbrodd
<i>Briza media</i>	darrgräs
<i>Campanula persicifolia</i>	stor blåklocka
<i>Carex flacca</i>	slankstarr
<i>C. nigra</i>	hundstarr
<i>C. panicea</i>	hirsstarr
<i>Carlina vulgaris</i>	spåtistel
<i>Centaurea jacea</i>	rödklint
<i>Cirsium acaule</i>	jordtistel
<i>Cynosurus cristatus</i>	kamäxing
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Jungfru Marie nycklar
<i>Equisetum pratense</i>	ängsfräken
<i>Filipendula vulgaris</i>	brudbröd
<i>Galium boreale</i>	vitmåra
<i>G. verum</i>	gulmåra
<i>Geum rivale</i>	humleblomster
<i>Hieracium pilosella</i>	gråfibbla
<i>Leontodon hispidus</i>	sommarfibbla
<i>Linum catharticum</i>	vildlin
<i>Lotus corniculatus</i>	käringtand
<i>Luzula multiflorum</i>	ängsfryle
<i>Peucedanum oreoselinum</i>	backsilja
<i>Plantago lanceolata</i>	svartkämpar
<i>Platanthera bifolia</i>	nattviol
<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin
<i>Potentilla erecta</i>	blodrot
<i>Prunella vulgaris</i>	brunört
<i>Ranunculus acris</i>	smörblomma
<i>Sieglingia decumbens</i>	knägräs
<i>Thymus serpyllum</i>	backtimjan
<i>Vicia cracca</i>	kråkvicker
<i>Viscaria vulgaris</i>	tjärblomster

Hela Bäckhalladalen och omgivande områden har föreslagits som naturreservat (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1975). I den naturinventering som har påbörjats har emellertid inte området med huvudbeståndet av göknycklar ingått (T Arnström muntligt). Vid en reservatsbildning förtjänar det dock en plats vid sidan av övriga delar.

L12 Gladsax

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E2b Baskemölla

En enstaka göknyckel påträffades 1981 på obetad ängsmark nära en bäck. Knölsmörblomma, backsippa och mandelblomma (*Ranunculus bulbosus*, *Anemone pulsatilla*, *Saxifraga granulata*) var de enda intressanta inslagen i den i övrigt ganska triviala vegetationen. Göknyckeln kunde inte återfinnas 1982.

L13 Baskemölla

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E2b Baskemölla

Numera obetad buskhed med enstaka rikkärr. Göknycklar upptäcktes troligen på 1970-talet (T Karlsson muntligt). 3 ex sågs 1981 och 1 ex 1982. De växte strandnära i en lågvuxen grässvål med högst ordinär flora, men med en del Sankte Pers nycklar (*Orchis mascula*) strax intill.

L14 Rörum

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E3a Rörum

Obetad, sydlänt hållmarksglänta med torrängsvegetation karakteriserad av vårbrodd, tjärblomster, knölsmörblomma, mandelblomma, småfingerört, brudbröd, vårvicker, svartkämpar och röllika (*Anthoxanthum odoratum*, *Viscaria vulgaris*, *Ranunculus bulbosus*, *Saxifraga granulata*, *Potentilla tabernaemontanii*, *Filipendula vulgaris*, *Vicia lathyroides*, *Plantago lanceolata*, *Achillea millefolium*). Det finns ingen uppgift om göknycklar i arkivet till Skånes Flora, utan troligen upptäcktes de på 1970-talet (K Ljungberg muntligt). 1981 sågs 5 ex, 1982 11 ex.

L15 Svabesholm

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2E4a Kivik

Gammal fäladsmark med intressant flora och väldokumenterad markhistoria. Området är domänreservat, men skötseln har inte fungerat tillfredsställande de senaste åren. Uppenbarligen har kvävegödslingen

varit alltför kraftig och betet för svagt. Resultatet har bland annat blivit att åkertisteln (*Cirsium arvense*) har fått ordentligt fotfäste i norra delen. Ett nygrävt vattenhål har också inneburit en förfulning, eftersom grävmassorna har brett ut runt omkring.

Krutbrännare sågs så sent som i slutet av 1970-talet (J T Johansson muntligt), men har förgäves eftersökts 1981 och 1982. Även grönkullan (*Coeloglossum viride*) fanns kvar här åtminstone till 1973 (A Holmqvist i brev), vilket innebär att det var en av de senast kända förekomsterna i Skåne. Både göknycklar och brudsporre har dock kvar livskraftiga bestånd. 1981 sågs ca 150 ex vardera (Å Svensson muntligt), 1982 något färre.

Med tanke på fäladsmarkens stora värde, även faunistiskt, så bör en naturinventering genomföras som också ser över den framtida skötseln.

L16 Vitaby

Simrishamns kommun

Ekonomisk karta: 2D5j Ravlunda

Ett litet, välbevarat extremrikkärr, delvis skogsomgärdat, i betad ängsmark. Brudsporren upptäcktes 1960 (Ö Nilsson i SkF1). 1982 sågs 3 ex. De växte tillsammans med kärrfräken, blåtåtel, slankstarr, kärrknipprot, slätterblomma, blodrot, majviva, brunört, tätört, småvänderot, ängsvädd och rödklint (*Equisetum palustre*, *Molinia caerulea*, *Carex flacca*, *Epipactis palustris*, *Parnassia palustris*, *Potentilla erecta*, *Primula farinosa*, *Prunella vulgaris*, *Pinguicula vulgaris*, *Valeriana dioica*, *Succisa pratensis*, *Centaurea jacea*), med högrörter som smörbollar, rosendunört och hampflockel (*Trollius europaeus*, *Epilobium hirsutum*, *Eupatorium cannabinum*) i närheten.

L17 Olseröd

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 2D6j Maglehem

Ängsmark med enstaka buskar. Göknycklar upptäcktes 1981 i 3 ex (J Danielson muntligt) och 1982 sågs 1 ex. Deras omgivning karakteriseras

framför allt av vårbrodd, darrgräs, ängssyra, smörblomma, knölsmörblomma, mandelblomma, brudbröd, jungfrulin, svartkämpar, gulmåra, jordtistel och ogräsmaskros (*Anthoxanthum odoratum*, *Briza media*, *Rumex acetosa*, *Ranunculus acris*, *R. bulbosus*, *Saxifraga granulata*, *Filipendula vulgaris*, *Polygala vulgaris*, *Plantago lanceolata*, *Galium verum*, *Cirsium acaule*, *Taraxacum* sekt. *Vulgaria*), vilket är en helt typisk uppsättning för en ganska ordinär göknyckeläng.

L18 Yngsjö

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 2E9a Ripa

Betad ängsmark med både torrare partier och kärr. I fuktig grässvål växer honungsblomster; 33 ex 1981 (Å Svensson muntligt). Växtplatsen har drag av kalkfuktäng, och strax intill finns till exempel kärrknipprot och småväxta majvivor (*Epipactis palustris*, *Primula farinosa*).

L19 Pulken

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 2D9j Egeside

Betesmark med honungsblomster. Växtplatsen påminner om förhållandena vid den närbelägna L18 Yngsjö. 1981-82 har över ett hundra exemplar inräknats. De är ganska spridda, men påträffas framför allt på kanten av små kärrstråk och kärrhålur.

L20 Lyngsjön

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3D0i Lyngsjö

Betade kalkfuktängar och rikkärr längs Lyngsjöns norra och västra strand. En mindre del av området (1,5 ha) är naturminne, men målet är att det utvidgas så att även övriga delar skyddas genom ett reservatsförordnande. En förberedande studie inför detta har gjorts av Regnéll (1980). Vid Lyngsjön förekommer tre av arterna i denna undersökning: gulyxne, johannesnycklar och honungsblomster.

Gulyxnen påträffades första gången 1961 (H Weimarck i SkF1), då i 14 exemplar. Den är mycket svårfunnen och eftersöktes förgäves av många botanister innan den återupptäcktes igen 1980 (T Holm muntligt). Sedan dess har årligen ca 5 ex setts. De växer i blöta mosstuvor med ett glest fältskikt som vid M10 Stångby mosse. Genom betesgången hålls dock vassen tillbaka vid Lyngsjön.

Förekomsten av johannesnycklar var den främsta anledningen till fridlysningen av naturminnet. De förekommer emellertid även på de angränsande kalkfuktängarna. 1981 inräknades sammanlagt drygt 300 ex.

Honungsblomstret finner man i mer lågvuxen grässvål, huvudsakligen nordväst om sjön. Mer än 200 ex sågs där 1982.

L21 Gringelstad

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3D0i Lyngsjö

Obetat kärr endast 20x30 kvadratmeter stort. Det domineras av kärrfräken och vattenklöver (*Equisetum palustre*, *Menyanthes trifoliata*). Tidigare har det troligen varit torvtäkt. Igenväxning pågår med gråvide, jolster och glasbjörk (*Salix cinerea*, *S. pentandra*, *Betula pubescens*).

I de mindre fuktiga partierna växer johannesnycklar, vilka upptäcktes 1968 (A Holmqvist i SkF1). 19 ex sågs 1981 och 18 ex 1982. I kärret finns också kärrknipprot, majnycklar och ängsnycklar (*Epipactis palustris*, *Dactylorhiza majalis*, *D. incarnata*). Kärret gränsar direkt till en stor, betad fuktäng, men där saknas johannesnycklarna.

Däremot upptäcktes arten 1980 också på en närbelägen trädesåker (T Karlsson muntligt). Där fanns 1981 ca 45 ex, 1982 troligen färre. Tvåblad (*Listera ovata*) och majnycklar tillhör också de arter som har fått fäste sedan plöjningen upphörde. Vegetationen har redan hunnit sluta sig och är i övrigt trivial och påtagligt kulturpåverkad med t ex gåsört och åkertistel (*Potentilla anserina*, *Cirsium arvense*). Förutsatt att åkern inte plöjs upp igen, så har man här ett utmärkt tillfälle att studera hur länge johannesnycklar kan hålla sig kvar i en tätande vegetation.

L22 Vä

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3D1i Vä

Betad ängsmark med trevliga torrängspartier. De göknycklar som har setts 1981-82 har dock växt i den triviala, konstgödselpåverkade

delen med ett markant inslag av maskrosor (*Taraxacum* sekt. *Vulgaria*). Trots detta verkar de ännu hålla stånd, eftersom antalet individ bägge åren har legat mellan 15 och 20. Hur detta svarar mot förhållandena vid upptäckten 1966 (L Jeppsson i SkF1), vet jag dock inte. Markägaren är uppmärksam på förekomsten och verkar intresserad av att ta hänsyn till den vid gödselspridningen.

L23 Norra Åsum

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3Dlj Norra Åsum

Kärrområde med gulyxne växande i blöta mosstuvor bland gles, lågvuxen bladvass (*Phragmites communis*). Kärrknipprot (*Epipactis palustris*) finns i ett angränsande parti av kärret, men det ger annars inte intryck av att vara särskilt rikt. Som gulyxnelokal är det dock betydelsefullt. 1982 inräknades 96 fertila och 146 sterila individ. De sågs första gången 1965 och från 1966 finns det en uppgift om 7 ex (SkF1).

De vanligaste växterna i gulyxnens omedelbara närhet är ängsnycklar, kråklöver, kärrdunört, topplösa, vattenklöver, strandklo, åkermynta, vattenmynta och vattenmåra (*Dactylorhiza incarnata*, *Comarum palustre*, *Epilobium palustre*, *Lysimachia thyrsiflora*, *Menyanthes trifoliata*, *Lycopus europaeus*, *Mentha arvensis*, *M. aquatica*, *Galium palustre*). Ungdjur har fritt tillträde till kärret, men tycks inte uppehålla sig där i någon större utsträckning. Förbuskningen är dock obetydlig än så länge, liksom inslaget av älgört och hampflockel (*Filipendula ulmaria*, *Eupatorium cannabinum*).

L24 Hovby

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3Dlj Norra Åsum

Betad kalkfuktäng kring ett extremrikkärr. I den lågvuxna gräsvegetationen och på tuvor i kärret är honungsblomstret mycket talrikt. 1982 gav en noggrann räkning hela 2 200 exemplar. Därmed är det Skånes främsta lokal för arten. Kalkfuktängen karakteriseras framför allt av darrgräs, hundstarr, hirsstarr, blodrot, brunört, åkermynta, sumpmåra

och småvänderot (*Briza media*, *Carex nigra*, *C. panicea*, *Potentilla erecta*, *Prunella vulgaris*, *Mentha arvensis*, *Galium uliginosum*, *Valeriana dioica*), men på de blötare partierna finns mer typiska rikelement som kärrknipprot och slätterblomma (*Epipactis palustris*, *Parnassia palustris*). Skötselplan för området är redan upprättad, men har ännu inte följts av något reservatsförordnande. Under de senaste åren har röjningar av buskskott utförts.

L25 Åhus

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E0b Åhus

Nerlagt grustag, numera glest beväxt med tall och ett sparsamt fältskikt. Underlaget är kalkhaltigt och håller tydligen en viss fuktighet. Så finns här t ex småvänderot (*Valeriana dioica*). De senaste två åren har beståndet av johannesnycklar varit Skånes individrikaste: 1981 800-900 ex och 1982 700 exemplar.

Lokalen har föreslagits som naturreservat (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1975), men inga åtgärder är aktuella för att följa upp förslaget. Eftersom växtplatsen ligger vid villabebyggelse och såväl en fotbollsplan som tennisbana har anlagts alldeles intill, så kan den i framtiden komma att exploateras. Om någon lokal för johannesnycklar förutom L20 Lyngsjön ska ges formellt skydd, så borde detta grustag i första hand komma i fråga, inte minst med tanke på att det för tillfället inte behöver någon annan form av skötsel. Det aspsly som har fått fäste i norra delen kan så småningom behöva röjas bort om det sprider sig, men ännu utgör det inget hot mot johannesnycklarna.

L26 Täppet

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E0b Åhus

Spridda bestånd av johannesnycklar längs gränsen till Rinkaby skjutfält, utmed en sträcka av en kilometer. Området är beväxt med tall. Johannesnycklarna förekommer dels inne på sommarstugetomter, dels i skogsmark inne på skjutfältet. Detta innebär ett indirekt skydd, vilket förstärks av att de på skjutfältet åtnjuter visst skydd mot terräng-

fordonskörning. Sammanlagt rör det sig om i storleksordningen 500 exemplar. Området har beskrivits av Holmberg (1967).

L27 Rinkaby

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3Elb Gälltofta

Gammalt grustag med fuktängsvegetation i botten. Det kalkhaltiga underlaget framträder tydligt. Så förekommer till exempel kärrknipp-rotten (*Epipactis palustris*) i för Skåne helt unika mängder. Smalfräken (*Equisetum variegatum*) har tidigare funnits, men är nu inskränkt till ett närbeläget grustag. Årligen blommar närmare 200 johannesnycklar. De växer i helt sluten gräs- och fräkenvegetation, som bitvis är ganska frodig, eftersom det inte förekommer något bete. Förbuskningen är ännu så länge måttlig utom i den allra östligaste delen. Området är föreslaget som naturreservat (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1975). Märkförvaltaren P6/Fol4 använder grustaget som träningsbana för fordonskörning. De vägar som genomkorsar grustaget är tidvis mycket uppkörda, men fuktängarna får vara i fred. Grustaget studerades närmare av Wideholt (1948), som ger en fullständig artlista från den tiden.

L28 Nymö mosse

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E2b Nymö

Betat fuktängsområde med grässvålartad vegetation och rikkärrstråk. Floran är intressant, men märkligt förbisedd. I arkivet till Skånes Flora finns i varje fall bara enstaka uppgifter. Brudsporrren upptäcktes troligen först 1981 (Å Svensson muntligt). Det rör sig om sammanlagt drygt 100 exemplar. Man finner dem tillsammans med t ex älvväxing, kärrknipprot, nattviol, majviva och klasefibbla (*Sesleria caerulea*, *Epipactis palustris*, *Platanthera bifolia*, *Primula farinosa*, *Crepis praemorsa*). 1981 sågs också ett tiotal brudsporrar på en äng, helt dominerad av älvväxing, några hundra meter från huvudbeståndet.

L29 Balsberget

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E4a Österslöv

Växtplatsen utgörs av den så kallade Svarta gyl på norra sidan av Balsberget. Större delen av området är numera täckt av bladvass (*Phragmites communis*) och klibbal. Under porsbuskar (*Myrica gale*) påträffades 1982 arton exemplar av myggblomster. Det finns flera äldre uppgifter från slutet av 1800-talet och från omkring 1930, men inte senare.

Växtplatsen avviker starkt från övriga skånska myggblomsterlokaler genom att de flesta funna exemplaren växte på nästan helt naket underlag med ett sparsamt inslag av brunven, löktåg, kråklöver, rundsileshår och vattenklöver (*Agrostis canina* ssp *fascicularis*, *Juncus bulbosus*, *Comarum palustre*, *Drosera rotundifolia*, *Menyanthes trifoliata*). Att myggblomster kunde återupptäckas på denna lokal, visar att det kan löna sig att leta även på andra igenväxta och till synes omöjliga växtplatser.

L30 Lövedalskärret

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E5b Oppmanna

Själva Lövedalskärret är endast ca 15x35 kvadratmeter, lövskogsomgivet. Det sluttar svagt mot norr. Tidigare tycks det ha betats och var då antagligen större. I ett exkursionsreferat från 1943 (Bot. Notiser 1944, s 117) sägs det nämligen att kärret utgör Skånes säkerligen rikligaste lokal för flugblomstret med över 500 exemplar. De senaste åren har antalet legat kring 15 ex. Kanterna börjar nu intas av älgört och hampflockel (*Filipendula ulmaria*, *Eupatorium cannabinum*). Eftersom det inte är känt när betet upphörde, så är det svårt att avgöra hur snabbt igenväxningsprocessen framskrider. Just nu verkar dock inte hotet vara akut. Bland växterna i övrigt märks såväl rikkärrsväxter som gräsull, näbbstarr, kärrknipprot, blodnycklar, majviva (*Eriophorum latifolium*, *Carex lepidocarpa*, *Epipactis palustris*, *Dactylorhiza cruenta*, *Primula farinosa*) och vanligare kärrarter, samt några skogskärrinslag, t ex mossviol (*Viola epipsila*).

På den betade ängsmarken några hundra meter norr om kärret upptäcktes 1980 en brudsporre (H Cronert muntligt). 1981 såg jag 2 ex och 1982

3 ex. Denna fuktäng domineras av älgört, som helt håller på att ta över den allra östligaste delen, samt smörbollar (*Trollius europaeus*). Vegetationen är annars ganska ordinär med kärrfräken, vårbrodd, ärtstarr, Sankte Pers nycklar, ängsnycklar, gökblomster, kabbeleka, smörblomma, blodrot och humleblomster (*Equisetum palustre*, *Anthoxanthum odoratum*, *Carex oederi*, *Orchis mascula*, *Dactylorhiza incarnata*, *Lychnis flos-cuculi*, *Caltha palustris*, *Ranunculus acris*, *Potentilla erecta*, *Geum rivale*) som dominerande arter.

L31 Ivö

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E4c Ivö

Typisk nykoloniseringsmark i nerlagt kaolinbrott. Genom att den sura kaolinen har legat intill stora kritförekomster, så har området fått karaktären av extremrikkärr. På de blötaste partierna har smalfräken och gräsull (*Equisetum variegatum*, *Eriophorum latifolium*) fått ett starkt fäste, och kärrknipprot (*Epipactis palustris*) är talrik i mer sluten vegetation. Johannesnycklar upptäcktes i början av 1970-talet (B Nilsson muntligt). 1981-82 har jag inräknat närmare 40 ex på fuktig mark i dåligt sluten vegetation.

L32 Landön

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E1c Landön

Betade strandängar med kalkfuktängar och rikkärr. Honungsblomstret upptäcktes troligen först 1980 (H Cronert muntligt). 1982 uppgick antalet individ till minst 300. De växer dels i låga, gräsdominerade tuvor tillsammans med framför allt kärrfräken, vårbrodd, blåtåtel, darrgräs, hundstarr, hirsstarr, ängsnycklar, blodrot och sumpmåra (*Equisetum palustre*, *Anthoxanthum odoratum*, *Molinia caerulea*, *Briza media*, *Carex nigra*, *C. panicea*, *Dactylorhiza incarnata*, *Potentilla erecta*, *Galium uliginosum*) och dels i fuktig, snaggad grässvål med förutom de föregående arterna också t ex kärrknipprot och majviva (*Epipactis palustris*, *Primula farinosa*). Ett nygrävt dike berör delvis växtplatsen, men är så pass grunt att det inte utgör något akut hot mot honungsblomstret.

L33 Lyckeboða ängar

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E1c Landön

Enbuskbeväxt betesmark som är en mycket värdefull länk i kedjan av oexploaterade strandängar mellan Fårabäck och Blekingegränsen. Ängarna har föreslagits som naturreservat (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1975).

Det som framför allt tilldrar sig intresse är den rika förekomsten av krutbrännare. Årligen blommar 1 500-2 000 ex, vilket är helt unikt för skånska förhållanden. Man finner dem jämnt spridda på de flesta avsnitten med örtrik torräng.

Vid ett bestånd om 125 ex på en yta av 25-30 kvadratmeter antecknades i juli 1982 följande arter:

Achillea millefolium	rölrika
Briza media	darrgräs
Calluna vulgaris	ljung
Campanula rotundifolia	blåklocka
Carlina vulgaris	spåstistel
Centaurea jacea	rödclint
Cerastium fontanum	hönsarv
Cirsium acaule	jordtistel
Deschampsia caespitosa	tuvtåtel
Filipendula vulgaris	brudbröd
Galium boreale	vitmåra
G. verum	gulmåra
Geum rivale	humleblomster
Hieracium pilosella	gråfibbla
Lathyrus montanus	gökärt
Linum catharticum	vildlin
Lotus corniculatus	käringtand
Luzula multiflorum	ängsfryle
Medicago lupulina	humlelusern
Plantago lanceolata	svartkämpar
Polygala vulgaris	jungfrulin
Potentilla erecta	blodrot
Prunella vulgaris	brunört
Prunus spinosa	slån
Ranunculus acris	smörblomma
R. bulbosus	knölsmörblomma
Rhinanthus minor	ängsskallra
Rumex acetosa	ängssyra
Sieglingia decumbens	knägräs
Stellaria graminea	grässtjärnblomma
Thymus serpyllum	backtimjan
Trifolium medium	skogsklöver
T. pratense	rödclöver
T. repens	vitklöver
Veronica chamaedrys	teveronika
V. officinalis	ärenpris
Vicia cracca	kråkvicker

För närvarande ser jag inget hot mot deras långsiktiga kvarlevnad, förutsatt att betet upprätthålls i nuvarande utsträckning.

Även honungsblomstret är talrikt, särskilt i den södra delen där åtskilliga hundra exemplar växer i kort grässvål och på kanten av rikkärr. Ett par mindre bestånd finns även i norra delen.

L34 Tosteberga ängar

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E2d Nymölla

Delvis buskbeväxta strandängar som bjuder en fantastisk anblick när gullvivorna och Sankte Pers nycklar (*Primula veris*, *Orchis mascula*) blommar. Vid denna tid är området ett populärt utflyktsmål. Till ängarnas värde bidrar också flera rariteter, varav fältnocken (*Senecio integrifolius*) är den mest kända.

Göknycklar finns på flera ställen, men är lätta att förbise i mängden av Sankte Pers nycklar. En noggrann räkning 1982 gav emellertid hela 420 individ. Majoriteten finns i buskmarken, men i regel lite längre ut från buskarna än Sankte Pers nycklar. Det största enskilda beståndet (135 ex) fanns dock på en öppen torräng typisk för områdets kalkpåverkade vegetation.

Ängarna är naturreservat. En översiktlig dokumentation har gjorts 1972 (Gustafsson 1973).

L35 Gyetorpskärret

Kristianstads kommun

Ekonomisk karta: 3E2d Nymölla

Omfattande strandängar med mycket orkidérika extremrikkärr där typiska kalkindikatorer som näbbstarr, kärrknipprot och majviva (*Carex lepidocarpa*, *Epipactis palustris*, *Primula farinosa*) förekommer i stora mängder. Bland orkidéerna är flugblomstret av störst intresse. Ärligen blommar minst 200 individ. Brudsporren och honungsblomstret höjer dessutom genom sina livskraftiga bestånd - vardera flera hundra blommande individ - högst avsevärt kärrets värde. De växer inte nere i själva

kärret, utan på kanten och i tuvorna. Mer än hundra honungsblomster växer också på den lågvuxna kalkfuktängen nära L34 Tosteberga ängar. I enbuskmarken påträffades 1981 ett mindre göknyckelbestånd. 1982 kunde 15 individ inräknas. Redan 1980 ska 7 ex ha påträffats i en annan del av området (S Carlsson muntligt).

Hela strandängsområdet är således mycket skyddsvärt och har föreslagits som naturreservat (Länsstyrelsen i Kristianstads län 1975). Detta lär emellertid markägaren motsätta sig. Huvudsaken är dock att området även i fortsättningen betas i samma omfattning som nu.

L36 Siesjön

Bromölla kommun

Ekonomisk karta: 3E3e Sissebäck

Fuktängar och torrare sluttningar betade både av hästar och kor. Spridda i den frodiga fuktängen växer brudsporrén i likartad vegetation som vid L30 Lövedalskärret, men med tillägg av bland annat knagglestarr (*Carex flava*) och kärrknipprot (*Epipactis palustris*). Inslaget av smörbollor och älgört (*Trollius europaeus*, *Filipendula ulmaria*) är mindre. 1981 sågs 30 ex (Å Svensson muntligt).

L37 Levräsjön

Bromölla kommun

Ekonomisk karta: 3E4d Allarp

Ungdjursbetad äng med litet rikkärr på Levräsjöns västsida. I kärret finns t ex ängsull (*Eriophorum angustifolium*). Flugblomstret växer dock inte alldeles vid kärret, utan på ett begränsat område med dåligt slutet grässvål alldeles norr därom. Att vegetationen är störd märks på inslaget av t ex hästhov (*Tussilago farfara*). Förutom flugblomstret har dock även en del andra kalkfuktängsarter lyckats hålla sig kvar: kärrknipprot, blodnycklar, majviva och småvänderot (*Epipactis palustris*, *Dactylorhiza cruenta*, *Primula farinosa*, *Valeriana dioica*).

Möjligen är det denna lokal som redan Lilja (1838) anger flugblomstret från. 1979-82 har antalet individ legat kring 25. De verkar med nuvarande förhållanden ha vissa möjligheter att hålla sig kvar även på längre

sikt. 1981 var dock majoriteten nertrampade och växtplatsen bar spår av kvävegödsling. Med tanke på den ringa ytan så borde den utan någon uppoffring från markägarens sida kunna undantas från gödsling.

Strax intill påträffades 1981 även en brudsporre, vilken inte tidigare är uppgiven härifrån. Den kunde inte återfinnas 1982.

L38 Åraslövs mosse

Hässleholms kommun

Ekonomisk karta: 3D3h Önnestad

Stort och omväxlande kärrområde med rikkärrsvegetation i de gamla torvgravarna i centrala delen. Mossen uppmärksammades inte förrän 1948 (Israelson 1950), men är ett av Skånes främsta orkidékärr. Särskilt spektakulär är massförekomsten av vaxnycklar (*Dactylorhiza incarnata* ssp *ochroleuca*), som i Skåne annars bara tycks ha uppträtt fåtaligt på varje lokal. Här fanns den vid upptäckten "säkerligen i över tusentalet individ" och fortfarande kan man se 100-200 blommande exemplar årligen.

Israelsons artikel ger bara en ytterligare möjlighet till kvantitativa jämförelser med nuläget. Det gäller flugblomstret, som har uppmärksamats under de senaste åren på grund av det till synes vikande antalet: 12 ex 1978 (Petersson 1979), 3 ex 1981, 1 ex 1982. Av Israelsons sammanställning framgår dock att den var sparsam även vid den tiden: 1949 ett 10-tal blommande individ, 1950 blott ett halvt dussin.

Kvalitativa vegetationsförändringar är också svåra att belägga, eftersom Israelsons artlista är ganska knapphändig. De viktigaste rikkärsväxterna, t ex näbbstarr, kärrknipprot, rosmarinvide och majviva (*Carex lepidocarpa*, *Epipactis palustris*, *Salix rosmarinifolia*, *Primula farinosa*) finns i varje fall kvar. Bland de arter som Israelson uppger, är det endast kärnockan (*Senecio palustris*) som med säkerhet har försvunnit, men dess uppträdande brukar präglas av nyckfullhet.

Om således förändringarna i floran trots allt inte har varit alarmerande, så kommer de säkerligen att bli det på sikt, om inte fortsatt igenväxning förhindras. Torvtäkterna användes till andra världskriget

(Lundberg 1981) och tycks av Israelsons formuleringar att döma inte ha hävdats senare. Sedan dess har inte bara de torrare ryggarna utan även själva torvgravarna förbuskats (jfr foton hos Israelson resp Lundberg), vilket har bidragit till att göra området mycket svåröverskådligt. För att komma till rätta med den redan skedda förbuskningen krävs mekanisk röjning, men enbart detta är i längden inte tillräckligt, eftersom fältskiktet säkert har tätat parallellt med förbuskningen. Att få till stånd en hävd av kärret är därför önskvärt. Arbete med reservatsbildning och skötselplan pågår.

L39 Vittsjö

Hässleholms kommun

Vid ett besök på den nyupptäckta växtplatsen för mossnycklar (*Dactylorhiza sphagnicola*) i Vittsjötrakten (jfr Birkedal & Danielson 1981) fann jag i juli 1982 ett exemplar av myggblomster. Ett senare besök gav minst 22 ex, varför den säkert har funnits på plats i flera år utan att upptäckas. Några av dem växte öppet på vitmossa (*Sphagnum* spp) tillsammans med följearterna dystarr, rundsileshår och tranbär (*Carex limosa*, *Drosera rotundifolia*, *Oxycoccus quadripetalus*), men majoriteten påträffades i täta mattor av myrlilja (*Narthecium ossifragum*).

L40 Torekov

Båstads kommun

Ekonomisk karta: 4C2a Hallands Väderö Ö

Rikkärr på betade strandängar. På gränsen mellan lågvuxen kärrvegetation och högvuxen bladvass (*Phragmites communis*) växer gulyxne, vilken påträffades på 1950-talet (S Selander i SkF1). 1981 inräknades 25 fertila exemplar, 1982 tycktes antalet vara lägre. Lokalen är belägen inom Bjärekustens naturreservat och arten tycks ha lovande överlevnadsmöjligheter här.

3.2 MALMÖHUS LÄN

M1 Falsterbo

Vellinge kommun

Ekonomisk karta: 1C9c Skanör

Obetat torrängsområde, för 20-30 år sedan odlat (A Kristersson muntligt). Ängen är öppen med endast enstaka små hagtornsbuskar (*Crataegus monogyna*) och någon oxel, men omges av björk och asp. Göknycklar upptäcktes i slutet av 70-talet. 1981 fanns på ett begränsat område av ett partiotal kvadratmeters storlek 43 ex och 1982 26 ex. I deras omedelbara närhet antecknades den 7.6.1982 följande kärlväxter (några arter strax intill inom parentes):

<i>Achillea millefolium</i>	röllika
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	vårbrodd
<i>Armeria maritima</i>	trift
<i>Cerastium fontanum</i>	hönsarv
<i>Chrysanthemum leucanthemum</i>	prästkraige
<i>Equisetum arvense</i>	åkerfräken
<i>Festuca ovina</i>	fårsvingel
<i>Geranium molle</i>	mjuknäva
<i>Holcus lanatus</i>	lentätel
<i>Hypericum perforatum</i>	äkta johannesört
(<i>Lathyrus montanus</i>)	gökärt
<i>Luzula campestris</i>	knippfryle
<i>Plantago lanceolata</i>	svartkämpar
<i>Platanthera bifolia</i>	nattviol
<i>Poa pratensis</i>	ängsgröe
<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin
(<i>Ranunculus acris</i>)	smörblomma
R. <i>bulbosus</i>	knölsmörblomma
<i>Rumex acetosa</i>	ängssyra
<i>Saxifraga granulata</i>	mandelblomma
(<i>Taraxacum</i> sekt. <i>Vulgaria</i>)	maskros
(<i>Trifolium pratense</i>)	rödklöver
T. <i>repens</i>	vitklöver
<i>Vicia cracca</i>	kråkvicker

På en liknande lokal, en kilometer härifrån, har under 1970-talet uppmot tio göknycklar setts (A Kristersson muntligt). 1981-82 har de dock förgäves eftersökts. Lokalen verkar oförändrad, men åtminstone något enstaka exemplar ska ha blivit uppgrävt.

M2 Eskilstorps ängar

Vellinge kommun

Ekonomisk karta: 2C0d Näsholmarna

Betade strandängar med artrik flora. Det område inom vilket göknycklar ska förekomma lär dock vara trivialare och starkt gödselpåverkat; 1979 1 ex (M Wigforss 1980). Arten ska vara funnen redan tidigare på 1970-talet, med som mest 7-8 exemplar; 1982 3 ex (H Rickman muntligt). Växtplatsen ligger inom naturreservatet.

M3 Stavik

Svedala kommun

Ekonomisk karta: 2C1i Börringekloster

Delvis buskbeväxt fattigkärr och djupare vattengravar med t ex bredkaveldun (*Typha latifolia*). Myggblomster upptäcktes 1943 (K Hall i Skfl). 1981 sågs 11 ex och 1982 drygt det dubbla antalet. De växer i vitmossa tillsammans med flaskstarr, kråklöver, rundsileshår, kärrdunört, kärrsilja, tranbär och strandlysing (*Carex rostrata*, *Comarum palustre*, *Drosera rotundifolia*, *Epilobium palustre*, *Peucedanum palustre*, *Oxycoccus quadripetalus*, *Lysimachia vulgaris*).

M4 Lemmeströkärret

Svedala kommun

Ekonomisk karta: 2C0j Gärdslöv

Komplext kärrområde med brett spektrum från fattiga till rika partier. På vitmossmattor i den fattiga, mosseartade delen finns myggblomster, vilka också här upptäcktes 1943 (K Hall i Skfl). Antalet exemplar ligger normalt kring 50, men 1980 fanns här åtminstone 120 ex. De växer tillsammans med vanliga följearter som vitag, rundsileshår och tranbär (*Rhynchospora alba*, *Drosera rotundifolia*, *Oxycoccus quadripetalus*). I de fattigare delarna finns annars också blötare partier med t ex kråklöver (*Comarum palustre*) och fukthedsartade avsnitt med ljung och klockgentiana (*Calluna vulgaris*, *Gentiana pneumonanthe*). Lokalen är Skånes bästa för myggblomster och mycket välbesökt av botanister. Artrikedomen och komplexiteten gör att kärret och de omgivande kullarna har mycket högt skyddsvärde.

M5 Oxhagen

Ystads kommun

Ekonomisk karta: 2D1e Ållskog

Omväxlande fäladsmark med flera kärr och småvatten, vilken utgör en central del i ett mycket gammalt kulturlandskap (Nilsson 1979). I samband med ett ägarskifte låg betet nere 1982, vilket märktes mycket tydligt på vegetationen. Förhoppningsvis kommer betet snabbt att återupptas igen. Områdets kvalitet framgår av att hela 300 göknycklar kunde inräknas 1982. Det största enskilda beståndet (113 ex) växte på en kulle med enstaka hagtors- och slånbuskar i allra sydligaste delen. Vegetationen är torrängsartad, men övergången till fuktiga partier märks på starrinslaget. I juni 1982 antecknades följande arter kring göknycklarna på denna kulle:

Achillea millefolium	röllika
Ajuga pyramidalis	blåsuga
Alchemilla spp	daggkäpa
Anemone nemorosa	vitsippa
Antennaria dioica	kattfot
Anthoxanthum odoratum	vårbrodd
Bellis perennis	tusensköna
Briza media	darrgräs
Calluna vulgaris	ljung
Carex flacca	slankstarr
C. hirta	grusstarr
C. pallescens	blekstarr
C. panicea	hirsstarr
C. pilulifera	pillerstarr
C. pulicaris	loppstarr
Cerastium fontanum	hönsarv
Chrysanthemum leucanthemum	prästkrag
Cirsium acaule	jordtistel
Cynosurus cristatus	kamäxing
Filipendula vulgaris	brudbröd
Galium verum	gulmåra
Geum rivale	humleblomster
Hieracium pilosella	gråfibbla
Holcus lanatus	luddtåtel
Hypericum maculatum	fyrkantig johannesört
Lathyrus montanus	gökärt
Linum catharticum	vildlin
Lotus corniculatus	käringtand
Orchis mascula	Sankte Pers nycklar
Plantago lanceolata	svartkämpar
P. media	rödkämpar
Plantanthera bifolia	nattviol
P. chlorantha	grönvit nattviol

<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin
<i>Potentilla erecta</i>	blodrot
<i>Prunella vulgaris</i>	brunört
<i>Ranunculus acris</i>	smörblomma
<i>Rumex acetosa</i>	ängssyra
<i>Saxifraga granulata</i>	mandelblomma
<i>Serratula tinctoria</i>	ängsskära
<i>Sieglingia decumbens</i>	knägräs
<i>Stellaria graminea</i>	grässtjärnblomma
<i>Thymus serpyllum</i>	backtimjan
<i>Trifolium pratense</i>	rödklöver
<i>T. repens</i>	vitklöver
<i>Veronica officinalis</i>	ärenpris
<i>Vicia cracca</i>	kråkvicker

De övriga göknycklarna växte huvudsakligen runtomkring kärren och endast i ringa utsträckning uppe på slänterna.

Sällsyntare än göknycklarna är krutbrännarna, som 1981 sågs i sammanlagt 33 ex och 1982 12 ex. Majoriteten växer normalt på likartat sätt som göknycklarna, och det var dessa som 1982 hade ett dåligt år. Det lilla bestånd som finns på ett obetat område alldeles utanför fäladsmarken klarade sig däremot bättre 1982, och utgjorde då hälften av det totala antalet exemplar. Deras växtplats är närmast en frodig klöveräng med framför allt vårbrodd, luddtåtel, knägräs, darrgräs, hundäxing, ängssyra, daggekåpa, blodrot, humleblomster, rödklöver, kråkvicker, fyrkantig johannesört, svartkämpar, åkervädd, blåklocka, röllika och sommarfibbla (*Anthoxanthum odoratum*, *Holcus lanatus*, *Sieglingia decumbens*, *Briza media*, *Dactylis glomerata*, *Rumex acetosa*, *Alchemilla* spp, *Potentilla erecta*, *Geum rivale*, *Trifolium pratense*, *Vicia cracca*, *Hypericum maculatum*, *Plantago lanceolata*, *Knautia arvensis*, *Campanula rotundifolia*, *Achillea millefolium*, *Leontodon hispidus*). Detta bestånd kommer givetvis att försvinna om deras växtplats inte hävdas. På grund av växtplatsens ringa storlek är det svårt att ordna betesgång. Allra bäst vore därför om frivilliga krafter kunde slå den årligen.

Den framtida skötseln av själva fäladsmarken kommer förhoppningsvis att säkras genom det arbete med reservatsbildning som pågår.

M6 Skoggårds ängar

Lunds kommun

Ekonomisk karta: 2C2j Bökesåkra

Stort, komplext kärrområde framför allt känt för förekomsten av ag (Cladium mariscus) (Hansen 1949a), men dominerat av i första hand bunkestarr och flaskstarr (Carex elata, C. rostrata) samt mattor av olika vitmossarter. I det senare området finns myggblomster i vad Mörnsjö (1969) betecknar som Agrostis canina-Sphagnum contortum samhället. De arter ur detta samhälle som man framför allt hittar omedelbart intill myggblomsterna är - förutom namngivarna brunven och vitmossa - bunkestarr, trådstarr, kråklöver, rundsileshår, kärrviol, kärrdunört, kärrsilja, strandlysing, strandklo och vattenmåra (Carex elata, C. lasiocarpa, Comarum palustre, Drosera rotundifolia, Viola palustris, Epilobium palustre, Peucedanum palustre, Lysimachia vulgaris, Lycopus europaeus, Galium palustre). 1982 sågs här några tiotal myggblomster, de flesta nära grupper av unga glasbjörkar och i viss utsträckning klibbal. Enligt Mörnsjö ska myggblomstren växa sällsynt i Carex panicea (hirsstarr) - Sphagnum contortum samhället. Förekomsten av myggblomster är känd sedan 1940-talet (Hansen 1949b).

Skoggårds ängar ingår i det nybildade naturvårdsområdet kring Häckebergasjön.

M7 Dalby

Lunds kommun

Ekonomisk karta: 2C4j Dalby

Omfattande fäladsmark nära Dalby. Göknycklar upptäcktes 1960 inom den enbuskbeväxta delen (S Snogerup i SkF1). 1982 inräknades 16 exemplar. Växtplatsen avviker från övriga skånska lokaler genom det markanta inslaget av fukthedsarter som stagg och slättergubbe (Nardus stricta, Arnica montana), men här finns också t ex gökärt och revig blodrot (Lathyrus montanus, Potentilla anglica). På den angränsande öppna betesmarken förekommer på fuktängsavsnittet flera orkidéarter, varav brudsporren är den intressantaste. Den uppgavs härifrån första gången 1965 (B Wigardt i SkF1). 1981 fanns här mellan 100 och 200 ex, men 1982 endast några tiotal. De mest karakteristiska växterna i närheten var:

<i>Alchemilla</i> spp	daggkåpa
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	vårbrodd
<i>Briza media</i>	darrgräs
<i>Cardamine pratensis</i>	ängsbräsma
<i>Carex flacca</i>	slankstarr
<i>Cirsium acaule</i>	jordtistel
<i>C. palustre</i>	kärrtistel
<i>Cynosurus cristatus</i>	kamäxing
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Jungfru Marie nycklar
<i>D. majalis</i>	majnycklar
<i>Galium verum</i>	gulmåra
<i>Geum rivale</i>	humleblomster
<i>Glyceria fluitans</i>	vanligt mannagräs
<i>Holcus lanatus</i>	lentåtel
<i>Hypochoeris radicata</i>	rotfibbla
<i>Lathyrus montanus</i>	gökärt
<i>L. pratensis</i>	gulvial
<i>Linum catharticum</i>	vildlin
<i>Lotus corniculatus</i>	käringtand
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	gökblomster
<i>Plantago lanceolata</i>	svartkämpar
<i>P. media</i>	rödkämpar
<i>Platanthera chlorantha</i>	grönvit nattviol
<i>Ranunculus acris</i>	smörblomma
<i>R. repens</i>	revsmörblomma
<i>Rhinanthus angustifolius</i>	höskallra
<i>Rumex acetosa</i>	ängssyra
<i>Trifolium pratense</i>	rödklöver
<i>Vicia cracca</i>	kråkvicker

Dessutom fanns här, fast mera sparsamt ängsnycklar, Sankte Pers nycklar, nattviol och smörbollar (Dactylorhiza incarnata, Orchis mascula, Platanthera bifolia, Trollius europaeus). De enda buskarna är några små hagtornar och enar. Ännu så länge är inte heller högörtsinslaget särskilt påtagligt. Betesdjuren utgörs över hela fäladsmarken av både hästar och kor. På fuktängen märks viss trivialisering på grund av kvävegödsling, vilket säkert kommer att påverka orkidéerna negativt. Efter- som det område som brudsporren förekommer på är ganska begränsat, så borde samförstånd med markägaren om hänsyn vid gödselspridningen vara lätt att nå.

M8 Måryd

Lunds kommun

Ekonomisk karta: 2C5j Södra Sandby

Betad ängsmark. Kring en samling ek, ask och hassel, med inslag av nypon, slån och en, inräknades 1982 21 göknycklar. Lokalen upptäcktes

1965 (S Jönsson i SkFl). De växte i ganska lågvuxen grässvålsvegetation tillsammans med framför allt följande arter:

<i>Alchemilla</i> spp	daggkäpa
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	vårbrodd
<i>Bellis perennis</i>	tusensköna
<i>Carex pallescens</i>	blekstarr
<i>Cerastium fontanum</i>	hönsarv
<i>Cynosurus cristatus</i>	kamäxing
<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	skogsnycklar
<i>Geum rivale</i>	humleblomster
<i>Luzula campestris</i>	knippfryle
<i>Orchis mascula</i>	Sankte Pers nycklar
<i>Plantago lanceolata</i>	svartkämpar
<i>Platanthera chlorantha</i>	grönvit nattviol
<i>Poa pratensis</i>	ängsgröe
<i>Potentilla erecta</i>	blodrot
<i>Ranunculus acris</i>	smörblomma
<i>R. repens</i>	revsmörblomma
<i>Rumex acetosa</i>	ängssyra
<i>Taraxacum</i> sekt. <i>Vulgaria</i>	maskros
<i>Trifolium dubium</i>	trådklöver
<i>T. pratense</i>	rödklöver
<i>T. repens</i>	vitklöver
<i>Vicia cracca</i>	kråkklöver

M9 Kungsmarken

Lunds kommun

Ekonomisk karta: 2C5i Hardeberga

Ängsområde på sluttningen öster om Glomsbäcken med en ovanligt rik flora och genom den gamla hävden också arkeologiskt och markhistoriskt mycket intressant. Botaniskt är Kungsmarken framför allt känd för förekomsten av de i Skåne numera mycket sällsynta Adam och Eva, smalbladig lungört och läkebetonika (*Dactylorhiza sambucina*, *Pulmonaria angustifolia*, *Betonica officinalis*). Bland de arter som redan har försvunnit märks klubbsporre och grönkulla (*Leucorchis albida*, *Coeloglossum viride*). Den sistnämnda sågs senast 1972 (G Mattiasson i brev). Även Adam och Eva har minskat kraftigt under de senaste decennierna (Ulf 1952; B Wiederberg i SDS den 21.5.1980), och Mattiasson (1970) utesluter inte att dräneringarna i samband med golfbanans utvidgning har spelat in.

Tre av arterna i denna undersökning förekommer på Kungsmarken: göknycklar, brudsporre och krutbrännare. De har alla sin huvudförekomst

på den örtrika sluttningen, som för närvarande slås. Denna utmärks dels av växter som brukar vara typiska för de bästa torrängarna med göknycklar, t ex knölsmörblomma, blodrot, brudbröd, gökärt, gullviva, brunört, rödkämpar, ängsvädd, ängsskära, rödklint och sommarfibbla (*Ranunculus bulbosus*, *Potentilla erecta*, *Filipendula vulgaris*, *Lathyrus montanus*, *Primula veris*, *Prunella vulgaris*, *Plantago media*, *Succisa pratensis*, *Serratula tinctoria*, *Centaurea jacea*, *Leontodon hispidus*), och dels av några i den skånska floran sällsynta eller allt mer försvinnande arter som stallört, backklöver och klasefibbla (*Ononis arvensis*, *Trifolium montanum*, *Crepis praemorsa*), vilket ytterligare understryker Kungsmarkens stora värde.

Av krutbrännarna har 1970-78 årligen i storleksordningen 50 exemplar inräknats, 1981 "få" (G Mattiasson i brev). Trots flera besök och intensivt letande kunde jag 1982 bara finna ett enda exemplar, vilket är oroväckande, men kan vara resultatet av ett dåligt blomningsår. Göknycklar har de senaste åren inräknats i närmare hundra individ, och av brudsporren fann jag 1982 något däröver. Bägge dessa arter finns dessutom på betesmarken ovanför sluttningen. Denna betas både av hästar och kor, och är fuktigare och artfattigare än den slåttrade delen. Eftersom betet för närvarande inte är särskilt starkt, så märks en tendens till högörtuppslag, främst av älgört (*Filipendula ulmaria*).

Kungsmarken är naturreservat, men det krävs en kontinuerlig uppföljning inte bara av orkidéerna utan av hela den värdefulla floran, för att studera de långsiktiga förändringarna inom området.

M10 Stångby mosse

Lunds kommun

Ekonomisk karta: 2C7g Kävlinge

Delvis igenväxande kärrområde med partier av extremrikkärr och kalkfuktäng. Inom dessa delar finns flera mycket skyddsvärda växter, t ex svarttåg, blekvide, gulyxne, honungsblomster och stor ögontröst (*Juncus anceps*, *Salix hastata*, *Liparis loeselii*, *Herminium monorchis*, *Euphrasia rostkoviana* ssp *rostkoviana*).

Beståndet av gulyxne är förmodligen Skånes största även om de genom sin förkärlek för vassområdena är svårräknade. "Åtminstone 50 blommande ex samt rikligt med bladrossetter" 1974 (Nilsson & Gustafsson 1982), ca 175 individ 1979 (H Cronert i brev). Någon systematisk räkning gjordes inte 1982, men bland annat påträffades två större grupper om 21 fertila och ca 80 sterila ex respektive 25 fertila och ca 50 sterila ex. De var tätt tuvade på vardera knappt en halv kvadratmeter stora, blöta tuvor av framför allt spjutmossa (*Calliergonella cuspidata*) i hög och förvånansvärt tät vass (*Phragmites communis*). Fältskiktet var i övrigt mycket sparsamt med enstaka individ av kärrknipprot, ängsnycklar, blodrot, slätterblomma och småvänderot (*Epipactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *Potentilla erecta*, *Parnassia palustris*, *Valeriana dioica*).

På kanten av extremrikkärren och på högvuxen kalkfuktäng finns också honungsblomster (jfr Länsstyrelsen i Malmöhus län 1981). Sammanlagt rör det sig säkert om flera hundra individ.

Reservatsbildningen är nu förd i hamn.

Mll Kågeröd

Svalövs kommun

Ekonomisk karta: 3C3g Stenestad

Lövskogsomgärdat rikkärr några kilometer norr om Kågeröd. Kärrret sluttar ganska kraftigt mot sydväst. Tidigare har det betats. Hampflockel (*Eupatorium cannabinum*) och i viss utsträckning älgört (*Filipendula ulmaria*) är i spridning från kanten, och en del brakvedsbuskar och några små enar finns redan ute i kärret, medan klibbalarna fortfarande håller sig i kanten. Igenväxningen är dock ännu inget större problem.

Förekomsten av brudsporre har varit känd i en trängre krets i åtminstone några år; 1981 2 ex (B Hertzman muntligt), 1982 3 ex. Av rikkärrelement förekommer t ex gräsull, kärrknipprot, vildlin, majviva, småvänderot och ängsvädd (*Eriophorum latifolium*, *Epipactis palustris*, *Linum catharticum*, *Primula farinosa*, *Valeriana dioica*, *Succisa pratensis*).

M12 Zackows mosse

Höganäs kommun

Ekonomisk karta: 3B8j Krapperup

Liten rest av extremrikkärr med bl a näbbstarr, myrtåg, kärrknipprot och majviva (*Carex lepidocarpa*, *Juncus alpinus*, *Epipactis palustris*, *Primula farinosa*). Tidigare har här även funnits axag och slätterblomma (*Schoenus ferrugineus*, *Parnassia palustris*) (Kraft 1982).

Gulyxne har förr varit talrik: åren omkring 1965 30-35 exemplar, som mest 65 ex 1966, tidigare vissa år över 100 ex (Nilsson & Gustafsson 1982). Sedan har antalet snabbt minskat: 1968 2 ex (T Karlsson i Kraft 1982), 1975 ca 5 ex (Nilsson & Gustafsson 1982), 1977-79 3 ex, 1980 2 ex, 1981 1 ex, alla små (Kraft 1982). 1982 sågs här ett kraftigt ex (J Kraft och Å Svensson muntligt).

Mossen är under igenväxning. Genom manuell röjning har gulyxnen växtplats kunnat hållas öppen de senaste åren. Trenden pekar dock mot försvinnande trots denna konstgjorda andning. Givetvis är det likväl önskvärt att röjningarna fortsätter tills vidare.

M13 Mölle fälad

Höganäs kommun

Ekonomisk karta: 3B8j Krapperup

Fuktiga strandängar med övergångar mot både torrare partier och kärr, här och där med buskage av nypon, slån och en. Göknycklarna uppmärksammades i slutet av 70-talet, men hade varit kända i en trängre krets "i många år"; 1978 3 ex (Kraft 1979). 1981 sågs uppemot 10 ex (T Karlsson muntligt). Vid ett besök i början av juni 1982 kunde bara ett individ påträffas trots ivrigt letande, men det är möjligt att det hade funnits fler, eftersom Sankte Pers nycklar (*Orchis mascula*) var rätt hårt avbetade. I omedelbar anslutning till det funna exemplaret växte (arter strax intill inom parentes):

Achillea millefolium
Anthoxanthum odoratum
Armeria maritima

röllika
vårbrodd
trift

Briza media	darrgräs
Cirsium acaule	jordtistel
Cynosurus cristatus	kamäxing
Galium verum	gulmåra
(Geum rivale	humleblomster)
(Lotus corniculatus	käringtand)
Luzula campestris	knippfryle
Nardus stricta	stagg
Plantago lanceolata	svartkämpar
Ranunculus acris	smörblomma
(Rumex acetosa	ängssyra)
Trifolium repens	vitklöver
Veronica officinalis	ärenpris

Inte långt härifrån fanns även Sankte Pers nycklar, Jungfru Marie nycklar och nattviol (Orchis mascula, Dactylorhiza maculata, Platant-hera bifolia).

Området är naturreservat.

4 SAMMANFATTNING

Av de i denna rapport behandlade arterna, kräver flugblomster, krutbrännare och gulyxne högsta skyddsprioritet. De har fortfarande en handfull växtplatser i Skåne, men endast vardera en eller två som verkar säkra på lite längre sikt.

Brudsporre och honungsblomster har bägge minskat kraftigt under de senaste decennierna, vilket ännu inte har uppmärksammats tillräckligt. Den fortsatta utvecklingen måste följas noga, så att en fortsatt minskning uppmärksammas i tid.

För johannesnycklar, göknycklar och myggblomster bedöms situationen vara ljusare. De kräver hänsyn och man kan förvänta sig att en del av de nuvarande lokalerna kommer att försvinna, men de kan inte anses vara hotade som skånska arter.

5 REFERENSER

5.1 CITERAD LITTERATUR

- Andersson, P.-A. 1981: Flora över Dal. Stockholm.
- Areschoug, F. W. C. 1881: Skånes Flora. 2. uppl. Lund.
- Birkedal, S. & Danielson, J. 1981: Första fyndet av mossnycklar (*Dactylorhiza sphagnicola*) i Skåne. Svensk Bot. Tidskr. 75:313-314.
- Genberg, E. 1977: Östergötlands flora. Stockholm.
- Genberg, E. 1981: Östergötlands flora - tillägg och rättelser 2. Svensk Bot. Tidskr. 75:163-166.
- Gustafsson, Å. 1973: Vegetationen inom Tosteberga ängar naturreservat. Statens Naturvårdsverk PM 422.
- Hansen, S. 1949a: Bidrag till Skånes Flora. 43. *Cladium Mariscus* i Skåne. Bot. Notiser s. 127-136.
- Hansen, S. 1949b: Anmärkningsvärda växtfynd i Genarps socken i Skåne. Bot. Notiser s. 447-450.
- Holmberg, U. 1967: Johannesnycklar i Horna Fure. Skånes Natur (tidskrift) 54:62-65.
- Holmgren, B. 1942: Blekinges flora. Karlskrona.
- Hultén, E. 1971: Atlas över växternas utbredning i Norden. 2. uppl. Stockholm.
- Israelson, G. 1950: Ett orkidékärr i Vinslöv. Natur i Göinge 1:10-12.
- Kraft, J. 1979: En inventeringsdag på Kullaberg. Skånes Natur (tidskrift) 66:34-41.
- Kraft, J. 1982: Floran i Brunnby socken med Kullaberg. Lund.
- Lid, J. 1974. Norsk og svensk flora. 4. uppl. Oslo.
- Lilja, N. 1838: Skånes flora. Lund.
- Lilja, N. 1870: Skånes flora. 2. uppl. Stockholm.
- Lundberg, C. 1981: Åraslövs mosse - presentation av en klassisk växtlokal i dag i akut behov av vård. Skånes Natur (årsskrift) 68:87-92. Länsstyrelsen i Kristianstads län. 1975: Naturvårdsplan Skåne, del Kristianstads län. Kristianstad.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län, Naturvårdsenheten 1981, Stångby mosse. - Meddelande nr 1981:1.

- Løjtnant, B. & Worsøe, E. 1977: Foreløbig status over den danske flora. Reports from the Botanical Institute, University of Aarhus, No 2.
- Malmgren, U. 1982: Västmanlands flora. Stockholm.
- Mattiasson, G. 1970: Vegetation och vegetationsförändringar inom Kungmarken. Meddelande från Forskargruppen för skötsel av naturreservat nr 2.
- Mörnsjö, T. 1969: Studies on vegetation and development of a peatland in Scania, South Sweden. Opera Botanica 24.
- Nilsson, S. 1979: Utmarksrester i Baldringe socken. Skånes Natur (årsskrift) 66:63-69.
- Nilsson, Ö & Gustafsson, L.-Å. 1982: Projekt Linné rapporterar 121-132. Svensk Bot. Tidskr. 76:135-145.
- Petersson, J. 1979: Åraslövs mosses orkidéer. Natur i Göinge, ny serie 10:30-32.
- Regnéll, G. 1974: Naturvårdsundersökning av Benestads backar. Meddelande från Avdelningen för ekologisk botanik, Lunds universitet, nr 2:5.
- Regnéll, G. 1976: Naturreservatet Benestads backar - vegetation och flora. Svensk Bot. Tidskr. 70:17-42.
- Regnéll, G. 1980: Naturvårdsundersökning kring Lyngsjön i Kristianstads län. Inventering och förslag till avgränsning och riktlinjer för ett framtida naturreservat. Meddelande från Växtekologiska Institutionen, Lunds Universitet, nr 42.
- Tyler, C. 1975: Örups kalkkärr. Vegetationsbeskrivning och skötselplan. Meddelande från Avdelningen för ekologisk botanik, Lunds universitet, nr 3:9.
- Ulf, B. 1952: Kungsmarken. En inventering av kärlväxtfloran jämte en kort historik över intressantare arters förekomst inom området. Bot. Notiser s. 425-438.
- Weimarck, H. 1963: Skånes flora. Lund.
- Wideholt, G. 1948: Bidrag till Skånes Flora nr 38. Floran i Fjälkinge, Gustaf Adolfs och Rinkaby socknar - Bot. Notiser s. 93-102.
- Wigforss, M. 1980: Floristiska notiser. Svensk Bot. Tidskr. 74:73.

5.2 CITERADE OPUBLICERADE KÄLLOR OCH MUNTliga UPPGIFTSLÄMNARE

Opublicerade källor:

Arkivet till Skånes Flora (SkFl). Kortregister förvarat på Botaniska muséet, Lund.

Einarsson, S. (utan årtal): Beskrivning av floran inom socknarna Bols-
hög, Stiby, Vallby, Ö. Herrestad, Ö. Nöbbelöv och Ö. Tommarp.

Maskinskrivet manus förvarat tillsammans med Arkivet till Skånes
Flora på Botaniska muséet, Lund.

Muntliga uppgiftslämnare:

Arnström, Thomas	Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen i Malmöhus län
Birkedal, Sven	ingenjör, Åhus
Carlsson, Sven E	skogvaktare, Huaröd
Cronert, Hans	hälsovårdsinspektör, Kristianstad
Danielson, Jan	naturskribent, Segesholm
Hertzman, Bengt	studerande, Helsingborg
Holm, Tord	folkskolelärare, Hässleholm
Holmqvist, Arne	Botaniska trädgården, Umeå universitet
Holmström, Carl	fil kand, Lund
Johansson, Jan Thomas	Inst f systematisk botanik, Lunds universitet
Karlsson, Thomas	Inst f systematisk botanik, Lunds universitet
Kristersson, Allan	byggmästare, Falsterbo
Lassen, Per	Inst f systematisk botanik, Lunds universitet
Ljungberg, Kenth O	Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen i Kristianstads län
Mattiasson, Göran	Naturvårdsenheten, Länsstyrelsen i Malmöhus län
Nilsson, Bengt	montör, Sölvesborg
Pettersson, Bengt	Inst f ekologisk botanik, Umeå universitet
Regnéll, Gösta	Växtekologiska institutionen, Lunds universitet
Rickman, Helge	direktör, Malmö
Svensson, Åke	leg läk, Knislinge